

Ecologische toetsing realisatie fietspad N225 Rhenen

28 maart 2012

Ecologische toetsing realisatie fietspad N225 Rhenen

**Ecologische beoordeling ten behoeve van de aanleg en
ingebruikname van een fietspad langs de N225**

Verantwoording

Titel	Ecologische toetsing realisatie fietspad N225 Rhenen
Opdrachtgever	Provincie Utrecht
Projectleider	Frank Aarts
Auteur(s)	Maikel Aragon van den Broeke
Tweede lezer	Frank Aarts
Uitvoering veldwerk	Maikel Aragon van den Broeke
Projectnummer	4824989
Aantal pagina's	53 (exclusief bijlagen)
Datum	28 maart 2012
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
afdeling Water
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon +31 30 28 24 82 4
Fax +31 30 28 89 48 4

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Kenmerk R001-4824989XAB-kmi-V01-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	11
1.1 Aanleiding en doel	11
1.2 Natuurwetgeving	11
1.3 Methode	12
1.3.1 Kwaliteit	13
1.4 Uitgangspunten	13
1.5 Leeswijzer	14
2 Plangebied, beoogde ontwikkeling en soorten	15
2.1 Huidige situatie	15
2.1.1 Fietspad	16
2.1.2 Parkeerplaats	17
2.2 Beoogde ontwikkeling	18
2.2.1 Fietspad	18
2.2.2 Ecoduct	19
2.2.3 Parkeerplaats	20
2.3 Verwachte en aanwezige soorten	21
2.3.1 Flora	21
2.3.2 Grondgebonden zoogdieren.....	21
2.3.3 Vleermuizen	22
2.3.4 Vogels	23
2.3.5 Amfibieën	24
2.3.6 Reptielen	24
2.3.7 Vissen.....	25
2.3.8 Ongewervelden	25
2.4 Samenvatting tabel 2- en/of 3-soorten	25
3 Toetsing Flora- en faunawet.....	27
3.1 Inleiding	27
3.2 Overzicht mogelijke effecten	28
3.3 Toetsing aanwezige soorten	28
3.3.1 Grondgebonden zoogdieren.....	28
3.3.2 Vleermuizen	29
3.3.3 Vogels	30

3.3.4	Amfibieën	31
3.3.5	Reptielen	31
3.4	Conclusies toetsing Flora- en faunawet	32
3.4.1	Nader onderzoek	33
3.4.2	Vervolgstappen	33
4	Toetsing Natuurbeschermingswet 1998	35
4.1	Werkwijze	35
4.2	Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn'	35
4.2.1	Gebiedsbeschrijving	35
4.2.2	Kwalificerende habitattypen en soorten en instandhoudingdoelen	36
4.3	Toetsing effecten	37
4.4	Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998	39
5	Toetsing Ecologische Hoofdstructuur	41
5.1	Belangrijk uitgangspunt	41
5.2	Algemeen	41
5.3	EHS Provincie Utrecht.....	41
5.4	Toetsing effecten	42
5.4.1	De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit	42
5.4.2	Gebieden die bepalend zijn voor aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS	44
5.4.3	De aanwezigheid van bijzondere soorten	44
5.4.4	De aanwezigheid van essentiële verbindingen	45
5.5	Conclusies toetsing EHS	46
6	Conclusies	47
6.1	Flora en faunawet.....	47
6.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	48
6.3	Ecologische Hoofdstructuur	48
6.4	Aanbevelingen.....	49
7	Bronnen.....	51
7.1	Literatuur	51
7.2	Internetbronnen	53

Bijlage(n)

1. Overzichtskaart plangebied
2. Toelichting natuurwetgeving

3. Impressie van het plangebied
4. Instandhoudingdoelen Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn'
5. Wezenlijke waarden en kenmerken EHS, Provincie Utrecht

Kenmerk R001-4824989XAB-kmi-V01-NL

1 Inleiding

Dit inleidende hoofdstuk bevat (elementaire) informatie over de beoogde ontwikkeling in relatie tot de relevante natuurbeschermingswetgeving en de wijze waarop hieraan is getoetst.

1.1 Aanleiding en doel

Bij alle ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk gemaakt te worden of er (mogelijk) sprake is van effecten op beschermde natuurwaarden, of er voldoende mogelijkheden zijn om eventuele effecten te mitigeren of compenseren, en of hiervoor een ontheffing- of vergunningsplicht geldt.

In opdracht van de Provincie Utrecht heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de beoogde aanleg / aanpassing van een fietspad parallel aan de provinciale weg N225 ten oosten van Rhenen. Het onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een oriënterende natuurtoets. Een nadere beschrijving van respectievelijk de planlocatie en beoogde ontwikkelingen is opgenomen in hoofdstuk 2.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de vraag:

Welke natuurbeschermingswetgeving is van belang, in hoeverre is de beoogde aanleg van het fietspad (mogelijk) strijdig met deze wetgeving, welke consequenties zijn daar aan verbonden, en wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Natuurwetgeving

De huidige natuurwetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming.

Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk (zie hoofdstuk 3).

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro). De NB-wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de NB-wet noodzakelijk.

Het beoogde tracé van het fietspad ligt niet in een Natura 2000-gebied, maar grenst ter hoogte van de Grebbesluis wel aan het in 2008 in ontwerp aangewezen Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn' (zie figuur in bijlage 1). Op voorhand is niet uit te sluiten dat de aanleg van het fietspad (negatieve) effecten veroorzaakt op de instandhoudingdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied (zowel Habitatrichtlijn- als Vogelrichtlijngebied). Er moet daarom aan de Natuurbeschermingswet 1998 worden getoetst. In hoofdstuk 4 wordt de toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 besproken.

In de Wro is de planologische bescherming van gebieden aangemerkt als *Ecologische Hoofdstructuur* vastgelegd. Toetsing hieraan vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. Het beoogde tracé van het fietspad ligt voor het grootste deel in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), Provincie Utrecht (zie figuur in bijlage 1). De beoogde ontwikkeling wordt zodoende eveneens getoetst aan de doelen van de EHS. In hoofdstuk 5 van dit rapport is een beknopte inhoudelijke toetsing uitgevoerd.

Samengevat zijn in deze rapportage, in het kader van de natuurbeschermingswetgeving in relatie tot de beoogde ontwikkeling, van toepassing:

- Flora- en faunawet
- Natuurbeschermingswet 1998
- Ecologische Hoofdstructuur

Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot de relevante natuurbeschermingswetgeving is opgenomen in bijlage 2.

1.3 Methode

Om de toetsing van de beoogde ontwikkeling aan de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en EHS uit te voeren is vooral gebruik gemaakt van de volgende gegevens:

- Het ontwerpbesluit voor Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn', met daarin ondermeer de instandhoudingdoelstellingen
- Door Gedeputeerde Staten (GS) van de Provincie Utrecht aangewezen waarden en kenmerken van de EHS
- Natuurwaardenonderzoek Fietsvoorziening Elst – Rhenen N225 [van den Bijtel, 2009]
- Bomen Effect Rapportage Grebbeberg Rhenen [BTL Bomendienst, 2011]
- Verschillende literatuur- en verspreidingsgegevens
- Aangeleverde gegevens van de Provincie Utrecht (onder andere detailtekeningen en informatie met betrekking tot een nieuw ecoduct)
- Een oriënterend veldbezoek op 17 januari 2012

Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is er op gericht te controleren in hoeverre:

1. Door de Flora- en faunawet beschermde soorten daadwerkelijk in en om het plangebied kunnen voorkomen en in hoeverre het plangebied voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.
2. Welke Natura 2000 instandhoudingdoelen mogelijk geschaad (kunnen) worden door de beoogde ontwikkeling.
3. Welke EHS waarden in (of in de omgeving van) het plangebied aanwezig zijn. Daarbij is zowel gelet op (beschermde) soorten die in het plangebied kunnen voorkomen als op waardevol habitat in het plangebied.

Op basis van alle bovenstaande gegevens is inzichtelijk gemaakt welke (strikt) beschermde soorten daadwerkelijk in of nabij het plangebied verwacht wordt en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van recente inventarisaties. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt welke EHS-doelen en instandhoudingdoelen mogelijk worden geschaad. Vervolgens is de beoogde ontwikkeling getoetst op deze (strikt) beschermde soorten, doelen en gebieden.

1.3.1 Kwaliteit

Bij ecologische veldwerkzaamheden is een volledige garantie ten aanzien van de aanwezige soorten soms niet te geven. Door de inzet van ter zake kundige ecologen wordt onze onderzoekskwaliteit zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede in dit kader is Tauw aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advies geven en ecologisch onderzoek verrichten. Het Netwerk Groene Bureaus werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. De leden van het Netwerk Groene Bureaus zijn gespecialiseerd in ecologische advisering op het gebied van inrichting, beheer en beleid.

1.4 Uitgangspunten

In deze rapportage wordt uitgegaan van het volgende:

- Het plangebied betreft het deel van de N225 dat zich uitstrekt van hectometerpaal 40.2 tot hectometerpaal 41.7
- De invulling van het lichtplan is op het moment van schrijven nog niet bekend. Ondermeer deze rapportage dient als input voor dit plan
- De gebiedsbeschrijvingen en beoogde ontwikkeling, voor zover dat onveranderd is, zijn overgenomen uit Van den Bijtel [2009] en waar dat noodzakelijk werd geacht, zijn deze aangepast en aangevuld
- Alleen de optie 2, het ophogen van de weg, zoals beschreven in BTL bomendienst [2011] wordt getoetst aan de relevante natuurwetgeving
- De aanpassing en vergroting van de parkeerplaats direct ten westen van het militair ereveld wordt, als apart element, meegenomen in de toetsing
- De inpassing van een ecoduct over de N225 wordt, als apart element, meegenomen in de toetsing

1.5 Leeswijzer

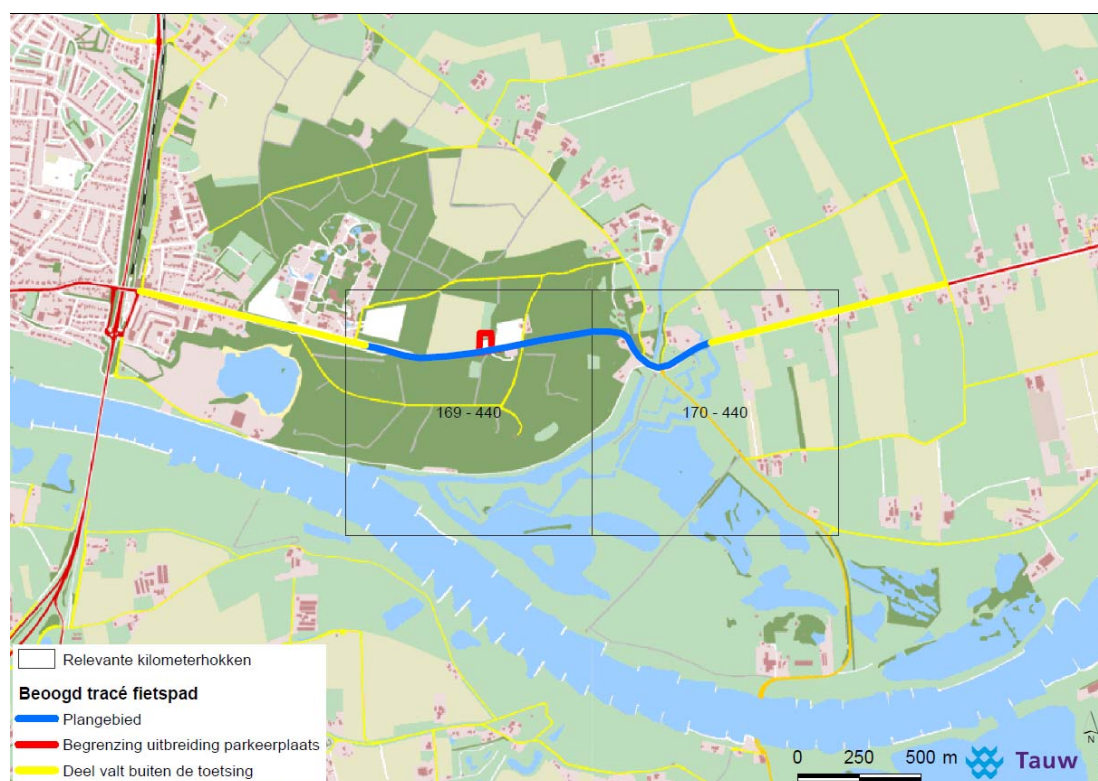
In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied, de beoogde ontwikkeling en de actuele natuurwaarden in het gebied op basis van eerder onderzoek, verspreidingsgegevens en het oriënterende veldbezoek. In hoofdstuk 3 volgt een beschrijving van de mogelijke effecten die de beoogde ontwikkeling heeft op beschermde soorten (de toetsing aan de Flora- en faunawet). Hoofdstuk 4 omvat een beknopte toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 terwijl in hoofdstuk 5 een globale toetsing aan de EHS wordt beschreven. Hoofdstuk 6 bevat de eindconclusies van het ecologisch onderzoek naar beschermde natuurwaarden. Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht van deze bronnen is opgenomen in de literatuurlijst in hoofdstuk 7.

2 Plangebied, beoogde ontwikkeling en soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van het plangebied. Ook worden de beschermde soorten beschreven die op basis van eerder onderzoek, verspreidingsgegevens, oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel worden verwacht of daadwerkelijk aanwezig zijn in de huidige situatie.

2.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt in zijn geheel in de gemeente Rhenen en wordt in het vervolg van de rapportage opgesplitst in twee delen, *fietspad* en *parkeerplaats*. In figuur 2.1 is een overzicht gegeven van het gehele plangebied in de omgeving van Rhenen. In bijlage 3 wordt middels een foto-impressie een indruk gegeven van de twee delen van het plangebied.

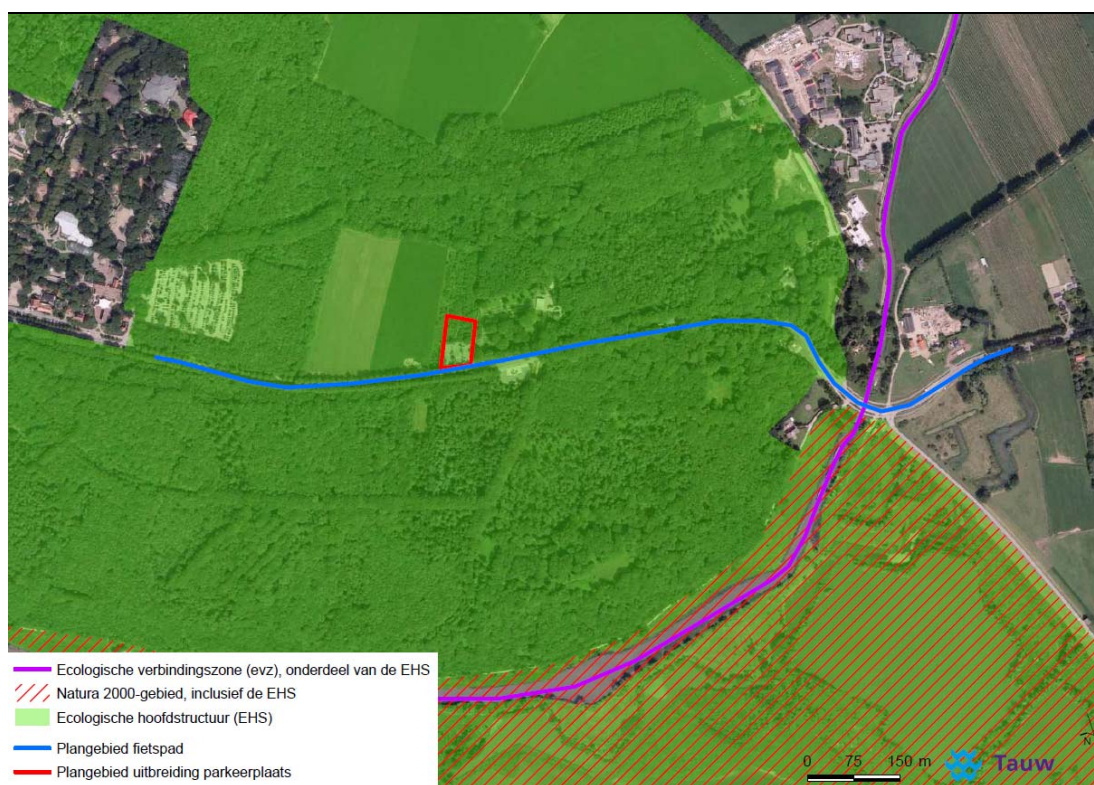

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied in de omgeving van Rhenen (linksboven op de kaart). Uitsluitend de blauwe (*fietspad*) en rode (*parkeerplaats*) markeringen vallen binnen het kader van deze rapportage.

Het plangebied ligt op de grens van de Utrechtse Heuvelrug (ten noorden) en de uiterwaarden van de Neder-Rijn (ten zuiden). Daarnaast grenst het plangebied ter hoogte van de Grebbesluis aan natuurgebied de Blauwe Kamer (ten zuiden).

2.1.1 Fietspad

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plangebied voor de realisatie van een vrij (van de weg) gelegen fietspad aan beide zijden van de weg ligt in de kilometerhokken 169 – 440 en 170 – 440. Dit deel strekt zich uit van hectometerpaal 40.2 ter hoogte van de parkeerplaats van Ouwehands dierenpark tot hectometerpaal 41.7 ter hoogte van de Grebbesluis. Het plangebied heeft een lengte van circa 1500 meter. Bovenstaande figuur 2.1 geeft de ligging van het fietspad inclusief kilometerhokken weer. In figuur 2.2 is ingezoomd op het fietspad en de beschermde natuurgebieden.

Figuur 2.2 overzicht van het plangebied *fietspad* (blauwe lijn) met de beschermde natuurgebieden.

Het tracé van het fietspad begint ter hoogte van Ouwehands dierenpark, volgt oostwaarts de provinciale weg N225 en doorsnijdt vervolgens de Grebbeberg. Vanaf hectometerpaal 40.2 tot

het militair ereveld wordt de weg geflankeerd door grote linden. Ten zuiden van de weg strekken de bossen van de Grebbeberg zich uit. De strook waarin het fietspad beoogd is, bestaat hier uit bomen met een zeer beperkte omvang en hoogte. Ten noorden van de weg wordt het fietspad beoogd op een graanakker. Voorbij het militair ereveld daalt de weg af en ligt deze in een diepe insnijding. De taluds langs de weg, die begroeid zijn met grote en omvangrijke eiken, beuken en robinia's, zijn vijf tot tien meter hoog. Aan de bovenzijde van deze taluds is de weg aan beide zijden omgeven door bos, dat deels bestaat uit naaldbout en deels uit oude eiken en beuken. Vooral nabij de voet van de Grebbeberg staat een aantal grote oude beuken en eiken. Bij de Grebbesluis kruist de weg de Grift en loopt deze langs natuurgebied de Blauwe Kamer, in de richting van Wageningen. Het plangebied eindigt bij hectometerpaal 41.7 waar het landschap overgaat in agrarisch gebied met akkers, graslanden en open bebouwing. De weg is op dit stuk aan beide zijden beplant met kleine eikenbomen en is reeds voorzien van een vrijliggend fietspad.

2.1.2 Parkeerplaats

Het plangebied voor de uitbreiding en aanpassing van een parkeerplaats direct ten westen van de militaire begraafplaats ligt in kilometerhok 169 – 440. In figuur 2.3 is ingezoomd op het plangebied *parkeerplaats*.

Figuur 2.3 Overzicht van de planlocatie *parkeerplaats* (rode contour).

Op dit moment is er ten westen van het militair ereveld reeds een verharde parkeerplaats aanwezig. Deze is echter circa de helft kleiner dan de nieuwe beoogde parkeerplaats. Ten

noorden van de huidige parkeerplaats, onderdeel van natuurgebied 'Laarsenberg'¹, is veel jonge houtige opslag aanwezig. Denk hierbij aan enkele kleinere bomen zoals eiken en berken, maar toch vooral opgaande struikvegetatie. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn op deze locatie ondermeer vele koolmezen waargenomen. Zij maken dankbaar gebruik van de vele schuilplaatsen in de vegetatie. In de broedperiode is hier zeer veel nestgelegenheid voor algemene broedvogels.

2.2 Beoogde ontwikkeling

De Provincie Utrecht beoogd, middels de realisatie van een verhard en vrij gelegen fietspad, de veiligheid van het wegverkeer te vergroten op de provinciale weg N225. Ten oosten van hectometerpaal 41.7 en ten westen van paal 40.2 is reeds een gedegen, en vrij gelegen, fietspad aanwezig aan beide zijden van de weg. Over een tracé van circa 1,5 kilometer dient dit, tevens aan beide zijden van de N225, nog gerealiseerd te worden. De exacte invulling van het fietspad wordt beschreven in paragraaf 2.2.1. In paragraaf 2.2.2 wordt ingegaan op de beoogde realisatie van een ecoduct over de N225 ter hoogte van de Grebbeberg. Daarnaast wordt beoogd een parkeerplaats ten westen van het militair ereveld aan te passen en uit te breiden. De exacte invulling van deze parkeerplaats wordt beschreven in paragraaf 2.2.3.

2.2.1 Fietspad

Vanaf hectometerpaal 40.2 tot aan de nieuwe parkeerplaats wordt aan beide zijden van de weg een vrij van de weg gelegen fietspad met een breedte van 2,5 meter aangelegd. Aan de noordzijde dient hiervoor een deel akkerland te wijken, aan de zuidzijde een deel bos waarbij moet worden opgemerkt dat de te verwijderen bomen een zeer beperkte omvang hebben.

Vanaf de parkeerplaats snijdt het fietspad naar binnen (richting de weg) en is het nog slechts 1,5 meter breed, vanwege de beperkte ruimte. Nadat het fietspad het monument en het militaire ereveld is gepasseerd wordt het gehele wegvlak nog smaller. Om ruimte te winnen wordt de gehele weg opgehoogd (met 10 – 50 cm). Zie voor een gedetailleerde beschrijving van het ophogen, en de effecten daarvan op de bomen, de rapportage van BTL Bomendienst [2011]. Door deze ophoging wordt het totaal aan ruimte groter omdat een deel van het talud verdwijnt. Middels deze optie worden ook de meeste bomen gespaard. Feit is wel dat alsnog 73 bomen om wisselende redenen² verwijderd dienen te worden [BTL Bomendienst, 2011]. Deze bomen zijn niet inpasbaar in het plan wanneer de weg wordt verbreed door het ophogen van de bestaande weg. Van ondergroei is nauwelijks sprake doordat de bomen vrijwel al het zonlicht tegenhouden.

Ter hoogte van de Grebbesluis verbreedt het fietspad zich weer en sluit het aan bij het reeds bestaande fietspad. Hier wordt de breedte van het fietspad weer 2,5 meter.

¹ Natuurgebied Laarsenberg is circa 80 hectare groot, onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur en in beheer bij Stichting Het Utrechts Landschap.

² Bomen moeten weg in het kader van ruimtebeslag, afsterven wortels door de ophoging, zonnebrand (baststerfte).

Figuur 2.4 Impressie van de invulling van het nieuwe fietspad.

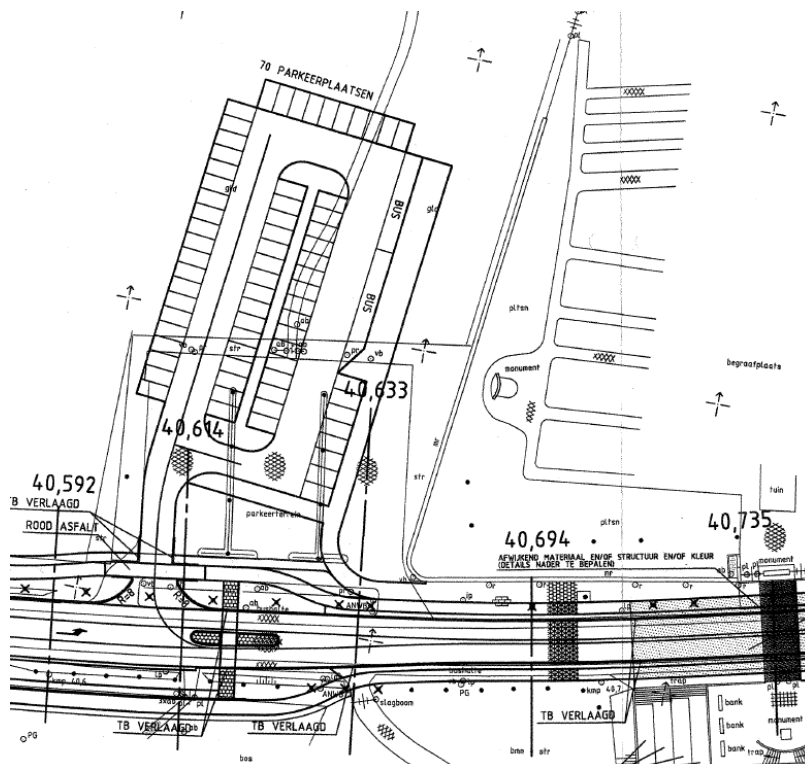
2.2.2 Ecoduct

Ter hoogte van de Grebbeberg (exacte locatie nog onbekend) wordt beoogd een nieuw ecoduct aan te leggen. De doorsnijding van de Grebbeberg door de N225 vormt een barrière voor verschillende grondgebonden diersoorten. De voorgenomen werkzaamheden omtrent het fietspad en de reconstructie van de N225 biedt goede kansen voor de bouw van deze natuurbrug. Het vormt tevens een plus in de beoordeling van de nee-tenzij afweging (zie hoofdstuk 5), waarbij het gaat om effecten van het beoogde fietspad en parkeerplaats op de ecologische hoofdstructuur (EHS). De exacte invulling van het ecoduct is op het moment van schrijven onbekend. Wel is duidelijk dat het een relatief smalle brug wordt (heeft landschappelijk de voorkeur).

Tevens dient aan de noordzijde van de N225 een hoog raster gepasseerd te worden. Deze kan niet passeerbaar gemaakt worden voor reeën. Dat lukt wel voor de kleinere soorten tot de grootte van een Das.

2.2.3 Parkeerplaats

Op de locatie ten westen van het militair ereveld wordt een nieuwe en grotere parkeerplaats aangelegd. Er worden 70 autoparkeerplaatsen alsmede enkele plaatsen voor bussen gerealiseerd. Een deel van het natuurgebied 'Laarsenberg' moet wijken voor deze parkeerplaats. Er is binnen het plangebied vooral sprake van jonge houtige opslag met enkele kleinere bomen als eiken en berken.

Figuur 2.5 Impressie van de invulling van de nieuwe / aangepaste parkeerplaats. De begrenzing van de huidige parkeerplaats is eveneens zichtbaar.

2.3 Verwachte en aanwezige soorten

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (algemeen), tabel 2-soorten (beschermde) en tabel 3-soorten (strikt beschermde). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

In deze paragraaf zijn de verwachte en aanwezige, door de Flora- en faunawet beschermde, soorten in en nabij het plangebied beschreven. Op basis van verschillende literatuurbronnen, eerdere onderzoeken, oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is bekeken welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied (kunnen) voorkomen. Vervolgens is een overzicht gegeven van alle (strikt) beschermde soorten die daadwerkelijk in of nabij het plangebied verwacht worden of voorkomen.

Daar waar op de planlocatie van de parkeerplaats andere (beschermde) soorten worden verwacht dan in het plangebied van het fietspad wordt dat expliciet vermeld.

2.3.1 Flora

Tijdens het oriënterend veldbezoek (d.d. 17 januari 2012) is een indruk verkregen van de aanwezige standplaatsen in het plangebied. Er is daarbij, gezien het tijdstip van het veldbezoek in de winter, natuurlijk niet gekeken naar de aanwezige soorten (vaat)planten. Vastgesteld is dat er geen geschikt biotoop voor (strikt) beschermde vaatplanten in het plangebied aanwezig is. De wegbermen zijn voornamelijk onbegroeid doordat de aanwezige bomen al het zonlicht tegenhouden.

Daarnaast is eerder onderzoek gedaan naar de aanwezige vegetatie langs het tracé Elst – Grebbesluis [SAB, 2007; van den Bijtel, 2009]. Daarbij zijn buiten het plangebied uitsluitend enkele rapunzelklokjes en steenanjers (beiden tabel 2-soorten) als beschermde soorten aangetroffen. Deze soorten worden niet verwacht in het huidige plangebied vanwege het ontbreken van geschikt biotoop voor deze soorten. Ook is middels aangeleverde data van Natuurinfo [2012] aangetoond dat geen beschermde soorten in het plangebied aanwezig zijn.

Op basis van het oriënterend veldbezoek en de eerdere vlakdekkende onderzoeken wordt verwacht dat, vanwege het ontbreken van geschikte groeilocaties, geen beschermde flora aanwezig is in het plangebied. De aanwezigheid van vaatplanten die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet is uitgesloten.

2.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Op basis van verspreidingsgegevens [Zoogdieratlas, 2012] en het biotoop (oriënterend geanalyseerd d.d. 17-01-2012) wordt verwacht dat de Eekhoorn (tabel 2), Wild zwijn (tabel 2), Das (tabel 3) en Boomarter (tabel 3) in de directe, maar ook wijde, omgeving van het plangebied voor komen.

Van den Bijtel [2009] noemt geen van deze soorten in zijn rapportage, maar de aanwezigheid van deze soorten is aangetoond middels de geraadpleegde (oude en recente) verspreidingsgegevens.

Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn geen nesten en/of sporen van de Eekhoorn, Boommarter, Das en Wild Zwijn waargenomen. Dat wil echter niet direct zeggen dat deze soorten afwezig zijn in het plangebied. Deze soorten kunnen, vanwege de aanwezigheid van geschikt biotoop, wel voorkomen in het plangebied.

In het plangebied is de aanwezigheid van (strikt) beschermde grondgebonden zoogdieren, die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet, niet uitgesloten.

2.3.3 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Alle vleermuizen die voorkomen in Nederland zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet en zijn daardoor strikt beschermd.

Van den Bijtel [2009] heeft tijdens soortgericht onderzoek in 2008, dat overigens niet volledig is uitgevoerd volgens de wettelijke protocollen, vier soorten vleermuizen vastgesteld in het plangebied. Het ging om de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger. De Baardvleermuis is daarbij niet met zekerheid vastgesteld maar de waarneming wijst wel in die richting. Daarnaast zijn tijdens eerdere onderzoeken tevens de Gewone grootvleermuis en de Watervleermuis waargenomen in de omgeving van het plangebied [SAB, 2007].

Op basis van verspreidingsgegevens [Limpens *et al.*, 1997; Zoogdieratlas, 2012] en het oriënterend veldbezoek wordt verwacht dat, naast de bovengenoemde soorten, ook de Franjestaart en Meervleermuis in of nabij het plangebied voorkomen. Dit zijn soorten die sterk gebonden zijn aan respectievelijk bos en grotere wateren. De Franjestaart kan daarbij (i.t.t. de Meervleermuis) verblijfplaatsen hebben in holten van oude omvangrijke bomen.

Door de aanwezigheid van geschikte elementen in het plangebied zoals bomenrijen, monumentale bomen en/of bomen met holten kan het plangebied vooral dienen als verblijfplaats, en/of vliegroute (en in mindere mate als foerageergebied) van bovengenoemde vleermuissoorten. Van den Bijtel [2009] geeft bijvoorbeeld een aanzienlijke hoeveelheid bomen op en om de Grebbeberg aan waarin geschikte holten voor vleermuizen aanwezig zijn.

In het plangebied is de aanwezigheid van strikt beschermde vleermuizen, die zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet, niet uitgesloten.

2.3.4 Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten deze periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd, de zogenaamde categorie 1-4 soorten (zie bijlage 2). Ook is er een aantal vogelsoorten, de zogenaamde categorie 5-soorten (zie bijlage 2), die geen (directe) jaarronde bescherming genieten, maar waarvan inventarisatie wel gewenst is indien de soort kan voorkomen én negatieve effecten kan ondervinden van de voorgenomen ontwikkeling.

Algemene broedvogels

Het plangebied biedt, ondermeer door de aanwezigheid van vele bomen en struiken, geschikte nestplaatsen voor algemene broedvogels. Dit geldt zowel voor het plangebied *fietspad* als plangebied *parkeerplaats*. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn vooral in plangebied *parkeerplaats* zeer veel koolmezen, vinken en merels waargenomen. Enkele van deze soorten vallen onder categorie 5-soorten (zie onder). In het plangebied is de aanwezigheid van algemene broedvogels met zekerheid vastgesteld. Gezien de vele geschikte elementen worden broedende algemene vogels er ook verwacht tijdens het broedseizoen.

Vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie (categorie 1-4)

Tijdens het veldbezoek is oriënterend gelet op grote(re) nesten in de boomtoppen. Hierbij is geen nest, dat gebruikt zou kunnen worden door een categorie 1-4 soort, waargenomen. Van den Bijtel [2009] heeft gericht gezocht naar dit soort nesten. Binnen het plangebied is daarbij één nest van ofwel Kraai, Ekster of roofvogel waargenomen op de Grebbeberg.

Het plangebied biedt in elk geval geschikt nesthabitat voor meerdere categorie 1-4 soorten. Denk hierbij vooral aan de Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil en Sperwer. Gezien de relatief oude waarnemingen van Van den Bijtel [2009] is het mogelijk dat nieuwe nesten aanwezig zijn in het plangebied en dat het waargenomen nest niet meer in gebruik is. Desalniettemin kan de aanwezigheid van nesten van (de genoemde) vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestlocatie in het plangebied niet worden uitgesloten.

Vogelsoorten uit categorie 5

Tijdens het oriënterend veldbezoek is vastgesteld dat het plangebied meerdere geschikte nestplaatsen voor vogelsoorten die zijn opgenomen in categorie 5 herbergt. Ook zijn enkele categorie 5-soorten zoals de Koolmees daadwerkelijk waargenomen.

2.3.5 Amfibieën

Op basis van actuele verspreidingsgegevens [Herder *et al.*, 2009] kan de aanwezigheid van de Poelkikker, Rugstreeppad en Kamsalamander (allen opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet) in de omgeving van het plangebied niet worden uitgesloten. Deze soorten gebruiken de omgeving van het plangebied (Uiterwaarden Neder-Rijn, Blauwe Kamer) mogelijk als voortplantingsbiotoop. Tijdens het oriënterend veldbezoek is echter vastgesteld dat, gezien de afwezigheid van oppervlaktewater, geen geschikt zomerbiotoop voor (strikt) beschermde amfibieën in het plangebied aanwezig is.

De bosrijke omgeving van het plangebied kan, ondermeer door de aanwezigheid van struweel en bosschages, wel door deze soorten (die zich ingraven onder bladeren, takkenhopen en stenen) worden gebruikt als overwinterlocatie. De aanwezigheid van deze soorten in het plangebied is echter zeer onwaarschijnlijk, vanwege de vele en beter geschikte overwinteringlocaties buiten het plangebied. Dit geldt vooral voor het plangebied fietspad. Vooral in het talud naast de N225 op de Grebbeberg worden overwinterende amfibieën niet verwacht. Op de locatie van de parkeerplaats is de kans weer wat groter, gezien de aanwezigheid van vele beschutte plekken en los zand.

Het plangebied parkeerplaats biedt, zij het in zeer beperkte mate, geschikt winterbiotoop voor bovengenoemde soorten. De aanwezigheid van (strikt) beschermde amfibieën in plangebied parkeerplaats kan niet worden uitgesloten in de periode van winterrust (oktober - maart).

2.3.6 Reptielen

Op voorhand is reeds vastgesteld dat geschikt biotoop voor de Hazelworm in de directe omgeving van het plangebied aanwezig is [Herder *et al.*, 2009; Van den Bijtel, 2009]. De soort komt namelijk relatief veel voor op de Utrechtse Heuvelrug [www.ravon.nl] en ook op de Grebbeberg [Van den Bijtel, 2009]. Tijdens het oriënterend veldbezoek is waargenomen dat het plangebied enkele geschikte habitatkenmerken bevat voor de Hazelworm. De Hazelworm houdt zich ondermeer op onder of in boomstronken, tussen bladeren of tussen sprokkelhout. Daarnaast is de omgeving van het plangebied geschikt voor de Zandhagedis en Levendbarende hagedis. Dit geldt overigens vooral voor de planlocatie *parkeerplaats*. Maar deze locatie biedt, eveneens vanwege de vele en beter geschikte biotopen buiten het plangebied, ook slechts beperkt geschikt habitat voor deze drie soorten.

Zodoende wordt de aanwezigheid van de Hazelworm, Zandhagedis en Levendbarende hagedis in het plangebied niet geheel uitgesloten. De aanwezigheid van overige (strikt) beschermde reptielen in het plangebied wordt, wegens het ontbreken van geschikt biotoop, uitgesloten.

2.3.7 Vissen

Vanwege het ontbreken van geschikt biotoop (oppervlaktewater ontbreekt) in het plangebied kan de aanwezigheid van (strikt) beschermde vissoorten worden uitgesloten.

2.3.8 Ongewervelden

Uit zowel literatuurgegevens als het oriënterend veldbezoek blijkt dat, hoewel een enkele zwervende libel of vlinder nooit is uit te sluiten, het niet aannemelijk is om (strikt) beschermde ongewervelde diersoorten zoals (strikt) beschermde dagvlinders, libellen en kevers in het plangebied te verwachten [EIS-Nederland, 2007; Bos *et al.*, 2006; Dijkstra *et al.*, 2002; Turin, 2000]. Geschikt leefgebied waarin dergelijke soorten kunnen voorkomen is niet aanwezig in het plangebied. Voor (strikt) beschermde dagvlinders zijn dergelijke biotopen bijvoorbeeld schrale hooilanden en/of natuurlijke heiden. Voor (strikt) beschermde libellen zijn dit bijvoorbeeld voedselarme wateren en/of hoogveen- en heidegebieden.

2.4 Samenvatting tabel 2- en/of 3-soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen, eerdere onderzoeken, het oriënterende veldbezoek en deskundigenoordeel zijn in de onderstaande tabel 2.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor (kunnen) komen. In de tabel zijn de (strikt) beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De algemene soorten (tabel 1), waarvoor een vrijstelling geldt, zijn niet genoemd. Rode Lijst-soorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Tabel 2.1 Beschermden soorten die op basis van verspreidingsgegevens, eerder onderzoek, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van het plangebied aanwezig (kunnen) zijn

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2 en/of 3)
Flora	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>
Grondgebonden zoogdieren	Eekhoorn, Boommarter, Das, Wild zwijn
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Rosse vleermuis, Franjestaart, Baardvleermuis en Watervleermuis
Broedvogels (algemeen)	Meerdere soorten
Vogels met vaste nestlocatie (categorie 1-4)	Mogelijk nestlocatie van Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Sperwer
Vogels met vaste nestlocatie (categorie 5)	Meerdere soorten
Reptielen	Hazelworm, Levendbarende hagedis, Zandhagedis
Amfibieën	Poelkikker, Rugstreeppad, Kamsalamander (alléén winterbiotoop); plangebied parkeerplaats
Vissen	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>
Ongewervelden	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>

3 Toetsing Flora- en faunawet

Om een effectbeoordeling uit te kunnen voeren, dient bepaald te worden welke beschermde dier- en plantensoorten aanwezig (kunnen) zijn. Dit is in hoofdstuk 2 beschreven. In dit hoofdstuk worden mogelijke effecten in kaart gebracht, zodat kan worden getoetst of de verwachte effecten negatief zijn voor de (mogelijk) voorkomende soorten.

3.1 Inleiding

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. In deze wet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (licht beschermd), tabel 2-soorten (beschermd) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik en deze worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

- Tabel 1-soorten: De meest algemene soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten (bijlage IV) en een selectie van ernstig bedreigde soorten

Van deze soorten mag de zogenaamde 'gunstige staat van instandhouding' niet worden geschaad. Daarnaast kent de wet een zorgplicht. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: Alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode. Deze periode loopt voor de meeste soorten globaal van half maart tot half juli. In functie zijnde nesten van broedvogels zijn overigens ook buiten deze periode beschermd. Voorbeelden hiervan zijn de Bosuil (broedt al zeer vroeg in het jaar) en Boomvalk (broedt soms laat in de zomer nog), die ook broeden buiten de broedperiode van half maart tot half juli. Daarnaast zijn vaste rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd.

Een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 2. Hieraan is ook een gedetailleerde beschrijving toegevoegd betreffende de bescherming van de soortgroep vogels.

3.2 Overzicht mogelijke effecten

De beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied heeft een mogelijk (negatief) effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken in tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. De volgende invloeden die effecten kunnen veroorzaken worden op voorhand verwacht:

Tijdelijke invloeden:

- Geluid bij grondwerkzaamheden
- Licht tijdens de aanlegfase van het fietspad en parkeerplaats
- Trillingen
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen
- Het opener maken van het kronendak

Permanente invloeden:

- De kap van bomen
- Het verwijderen van struweel
- Een toename van verlichting

3.3 Toetsing aanwezige soorten

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf is getoetst of de beoogde ontwikkeling een effect kan hebben op de verwachte / aanwezige beschermde soort(en).

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat effecten *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

De (strikt) beschermde soorten die kunnen voorkomen in het plangebied zijn beschreven in tabel 2.1.

3.3.1 Grondgebonden zoogdieren

De Eekhoorn, Boomarter, Das en Wild zwijn komen voor in (de omgeving van) het plangebied. De vele geschikte bomen, bospercelen en overige landschapselementen bieden geschikt biotoop voor deze soorten.

Negatieve effecten op de Das en Wild zwijn kunnen echter worden uitgesloten gezien het ontbreken van geschikte verblijfplaatsen in het plangebied. Incidenteel aanwezige individuen hebben daarnaast voldoende vlucht- of uitwijkmogelijkheid in de directe omgeving van het plangebied. Daarnaast worden eventueel aanwezige wildwissels niet aangetast en met de komst van het nieuwe fietspad wordt geen extra barrière gecreëerd.

Sterker nog, het nieuw te realiseren ecoduct heeft een positieve invloed op grondgebonden zoogdieren. Er dient overigens wel voor gezorgd te worden dat eventueel aan te brengen verlichting geen uitstraling naar de donkere omgeving veroorzaakt.

De beoogde kap van (omvangrijke) bomen zorgt mogelijk wel voor verstoring en/of aantasting van nesten van de Eekhoorn of Boommarter. Ondanks dat deze nesten/holen tijdens het oriënterend veldbezoek niet zijn waargenomen, kunnen deze nog niet met zekerheid worden uitgesloten. Dit kan een overtreding van de verbodsbepaling van artikel 11 van de Flora- en faunawet betekenen. Het is daarom noodzakelijk te onderzoeken of er zich in het plangebied nesten van de Eekhoorn en/of Boommarter bevinden in de bomen die (mogelijk) worden gekapt. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd door een ter zake kundige³. Overigens is er tijdens en na de werkzaamheden nog voldoende biotoop voor deze soorten aanwezig dat niet wordt verstoord of verwijderd. Daarnaast heeft de realisatie van een ecoduct ook op deze soorten waarschijnlijk een positieve uitwerking.

3.3.2 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet en genieten hierdoor strikte bescherming. Het plangebied is door de aanwezigheid van ondermeer grote omvangrijke bomen geschikt voor de vleermuissoorten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Rosse vleermuis, Franjestaart, Baardvleermuis en Watervleermuis.

De kap van de omvangrijke bomen leidt mogelijk tot aantasting van vaste verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten. Dit is in het kader van de Flora- en faunawet verboden. Voordat de werkzaamheden in het plangebied van start gaan, dient een vleermuizeninventarisatie uitgevoerd te worden. Dit in verband met de onvolledigheid van het onderzoek van Van den Bijtel [2009] en de beperkte houdbaarheid van de onderzoeksgegevens. Tijdens de vleermuizeninventarisatie wordt de (eventuele) aanwezigheid van verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (plan)gebiedsdekkend in kaart gebracht.

Vleermuizeninventarisaties vinden plaats van april tot en met september (dat is de actieve periode van vleermuizen) en zijn afhankelijk van de weersomstandigheden.

³ Onder een ter zake kundige wordt een persoon verstaan die:

- Op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) Ecologie en/of
- Op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- Als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het netwerk Groene Bureaus en/of
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortbescherming en is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals Das en Boom, VZZ, RAVON, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, VOFF, SOVON, et cetera)
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming

Afhankelijk van de uitkomsten van dit nader onderzoek dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

Soorten als de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger (die in gebouwen verblijven) worden waarschijnlijk niet geschaad. Bebouwing wordt namelijk niet aangetast. Voor alle verwachte soorten wordt uitgesloten dat vliegroutes en foerageergebieden worden aangetast in hun functie. Vliegroutes blijven intact (de lijnvormige structuren blijven overal gehandhaafd) en er blijft voldoende foerageergebied behouden. Het kappen van de bomen langs de N225 zorgt wel voor een grotere opening in het kronendak. De grootte van deze opening blijft echter beperkt, waardoor er geen barrière ontstaat en vleermuizen dus nog steeds de weg eenvoudig kunnen kruisen. Dit geldt ook voor vleermuizen als Franjestaart en Baardvleermuis die slechts kleine openingen kunnen overbruggen. Daarnaast zullen de kronen van de overgebleven bomen zich beter gaan ontwikkelen door het creëren van de opening in het kronendak, waardoor de opening op termijn weer kleiner wordt. Houdt er daarnaast rekening mee dat een toename van kunstmatige verlichting langs het fietspad ook een negatief effect op vleermuizen kan veroorzaken. Verlichtingseffecten op vleermuizen worden vaak onderschat, maar verlichting kan wel degelijk een aantasting van de leefomgeving veroorzaken. Dit aspect moet als randvoorwaarde worden meegenomen in het verlichtingsplan.

3.3.3 Vogels

Algemene broedvogels

De beoogde werkzaamheden tasten mogelijk nestlocaties van algemene broedvogels in het plangebied aan. Het verwijderen van bomen en struiken dienen gezien te worden als een voor vogels verstoringende activiteit. Om verstoring te voorkomen dienen de werkzaamheden te starten of uitgevoerd te worden buiten de broedperiode. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten de periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving beschermd.

Vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie (categorie 1-4)

De aanwezigheid van vaste nestlocaties van de Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Sperwer in het plangebied kan niet worden uitgesloten. Vooral de omvangrijke bomen op de Grebbeberg bieden (mogelijke) nestlocaties voor deze soorten. De beoogde kap van enkele van deze bomen zorgt mogelijk voor verstoring en/of aantasting van nesten van bovengenoemde soorten.

Het is daarom noodzakelijk te onderzoeken of de verzamelde gegevens van Van den Bijtel [2009] nog steeds kloppen. Geïnventariseerd dient te worden of er zich in het plangebied nesten van de genoemde soorten bevinden in de bomen die (mogelijk) worden gekapt. Dit onderzoek dient tevens uitgevoerd te worden door een ter zake kundige en dient nog voor het broedseizoen (medio maart) aan te vangen.

Vogelsoorten uit categorie 5

De aanwezigheid van vogelsoorten die zijn opgenomen in categorie 5 kan niet worden uitgesloten. Door de aanwezigheid van vele bomen (met holten) en struiken biedt het plangebied geschikte nestgelegenheid voor soorten als Boomklever, Boomkruiper, Koolmees, Pimpelmees en mogelijk ook enkele spechtensoorten. Echter, door de aanwezigheid van ruim voldoende soortgelijke nestmogelijkheden in de omgeving van het plangebied, worden de mogelijk aanwezige categorie 5-soorten in dit geval als “algemene broedvogels” beoordeeld. Er zijn, in dit geval, geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die rechtvaardigen dat de categorie 5-soorten als jaarrond beschermd gedefinieerd moeten worden.

Zodoende dienen de werkzaamheden te starten of uitgevoerd te worden buiten de broedperiode. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten deze periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd.

3.3.4 Amfibieën

Het voorkomen van de Poelkikker, Rugstreeppad en Kamsalamander in plangebied parkeerplaats is, door de aanwezigheid van geschikt winterbiotoop, niet geheel uit te sluiten in de wintermaanden.

Om met zekerheid negatieve effecten op deze soorten te voorkomen wordt geadviseerd, voordat de werkzaamheden starten, plangebied *parkeerplaats* ongeschikt te maken zodat amfibieën hier niet willen / kunnen overwinteren. Hierbij moet gedacht worden aan het verwijderen van alle vegetatie en het eventueel ‘aanstampen’ van de grond in de maanden augustus en september.

3.3.5 Reptielen

Het voorkomen van de Hazelworm, Levendbarende hagedis en Zandhagedis in het plangebied is, door de aanwezigheid van enkele geschikte elementen, niet geheel uit te sluiten. In de actieve periode van deze soorten kunnen negatieve effecten met zekerheid worden uitgesloten. De individuen zijn dan voldoende mobiel en hebben voldoende vlucht- of uitwijkmogelijkheid in de directe omgeving van het plangebied.

In de winterperiode kunnen negatieve effecten op overwinterende individuen echter niet geheel worden uitgesloten. Dit geldt uitsluitend voor plangebied *parkeerplaats*. Alleen op deze locatie hebben deze soorten goede mogelijkheden om te overwinteren (in graspollen, onder boomstronken, etc.). Elders in het plangebied hebben deze soorten dat niet. Om met zekerheid negatieve effecten op deze soorten te voorkomen wordt geadviseerd, voordat de werkzaamheden starten, plangebied *parkeerplaats* ongeschikt te maken zodat reptielen hier niet willen / kunnen overwinteren. Hierbij moet, gelijk aan de maatregelen voor amfibieën, gedacht worden aan het verwijderen van alle vegetatie en het eventueel ‘aanstampen’ van de grond in de maanden augustus en september.

3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

Bij ruimtelijke ingrepen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk te worden gemaakt of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een mitigatie- en/of ontheffingsplicht geldt en of voldoende ecologisch mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen kunnen worden.

In de onderstaande tabel 3.1 zijn de beschermde tabel 2- en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de beoogde ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Tabel 3.1 Flora- en faunawet soorten (tabel 2 en/of 3) die mogelijk geschaad worden door de beoogde aanleg van het fietspad en parkeerplaats

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*
Grondgebonden zoogdieren	Eekhoorn en Boomarter	Artikel 11, nader onderzoek naar nesten/verblijfplaatsen noodzakelijk
Vleermuizen	Ruige dwergvleermuis, Gewone grootvleermuis, Rosse vleermuis, Franjestaart, Baardvleermuis en Watervleermuis	Artikel 11, nader onderzoek naar verblijfplaatsen noodzakelijk
Algemene broedvogels	Meerdere soorten	Geen aantasting van vogels tijdens broedseizoen, mits uitvoering buiten broedseizoen
Vogels met een vaste verblijfplaats (categorie 1-4)	Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Sperwer	Artikel 11, nader onderzoek naar nesten noodzakelijk
Vogels met een vaste verblijfplaats (categorie 5)	Meerdere soorten	Geen aantasting van vogels tijdens broedseizoen, mits uitvoering buiten broedseizoen
Amfibieën	Poelkikker, Rugstreeppad, Kamsalamander	Geen aantasting, mits maatregelen zoals beschreven in paragraaf 3.3.4 uitgevoerd worden
Reptielen	Hazelworm, Levendbarende hagedis, Zandhagedis	Geen aantasting, mits maatregelen zoals beschreven in paragraaf 3.3.5 uitgevoerd worden
Overige soorten	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing

***Toelichting verbodsbepalingen tabel:**

Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd.

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen.

3.4.1 Nader onderzoek

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen *met zekerheid* moet kunnen worden uitgesloten. Uitsluitel is alleen mogelijk op basis van voldoende en actuele gegevens. Wanneer negatieve effecten op soorten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aan/ of afwezig is, is daarom nader onderzoek naar de aanwezigheid van (nesten/verblijfplaatsen van) deze soorten noodzakelijk. In dit geval geldt dat voor de Eekhoorn, Boommarter, meerdere vleermuissoorten en meerdere vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing van de Flora- en faunawet dient de aanwezigheid van de betreffende soort(en) aangetoond te worden. Hierbij geldt een omgekeerde bewijslast waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

3.4.2 Vervolgstappen

Wanneer uit het nader onderzoek blijkt dat een soort in het plangebied voorkomt en negatieve effecten op de soort niet uit te sluiten zijn, dienen vervolgstappen genomen te worden. Het treffen van mitigerende maatregelen is de gebruikelijke vervolgstap. Bij het treffen van voldoende mitigerende maatregelen kan een aantasting van de 'functionele omgeving' van de verblijfslocaties worden voorkomen en daarmee een overtreding van de verbodsbepaling van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Bij voldoende mitigerende maatregelen is een ontheffing niet nodig. Het verdient echter wel de sterke aanbeveling het mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het ministerie van EL&I. Dit dient te gebeuren door het indienen van een ontheffingsaanvraag, waarbij de goedkeuring van de mitigerende maatregelen gegeven wordt in de vorm van een positieve afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Geconcludeerd wordt dat bij afdoende mitigerende maatregelen geen sprake is van een overtreding van verbodsbepalingen. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase. De ruimtelijke vergunning- en planprocedures kunnen daarom doorgang vinden. Het laten goedkeuren van het mitigatieplan en het uitvoeren van de bijbehorende mitigerende maatregelen dient echter vóór aanvang van de werkzaamheden afgerond te zijn. Bij formele ontheffingsaanvragen dient rekening gehouden te worden met een proceduredtijd die kan oplopen tot zes maanden.

Kenmerk R001-4824989XAB-kmi-V01-NL

4 Toetsing Natuurbeschermingswet 1998

De beoogde realisatie van fietspad en parkeerplaats kan gevolgen hebben voor beschermde habitattypen en -soorten. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag: in welke mate vindt aantasting plaats van de instandhoudingdoelen behorend bij Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn' zoals bedoeld in de Natuurbeschermingswet 1998?

4.1 Werkwijze

Natura 2000-gebieden (bestaande uit Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden) en Beschermde natuurmonumenten worden beschermd door de Natuurbeschermingswet 1998. Effecten op deze gebieden kunnen optreden door ontwikkelingen nabij of (deels) binnen de grenzen ervan. Daarnaast is het mogelijk dat gebieden, die een belangrijke relatie hebben met een Vogel- of Habitatrichtlijngebied, beïnvloed worden en zo indirect een effect op het Natura 2000-gebied wordt veroorzaakt ('externe werking').

In figuur 2.2 (en in bijlage 1) is te zien dat het plangebied is gelegen op korte afstand van Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn'. Een negatief effect op (kwalificerende) habitattypen, Habitatrichtlijnsoorten of Vogelrichtlijnsoorten van het Natura 2000-gebied kan daardoor niet op voorhand worden uitgesloten.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag of het optreden van negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten (een zogenaamde *Voortoets*). Hiertoe is beknopt in kaart gebracht voor welke habitattypen, Habitatrichtlijnsoorten of Vogelrichtlijnsoorten het Natura 2000-gebied een bijzondere waarde heeft en wat de relatie tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied is. Op basis van de bij Tauw aanwezige expertise en (waar nodig) beschikbare literatuur wordt een uitspraak gedaan of het optreden van (significant) negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten. Is er zeker geen sprake van negatieve effecten op de instandhoudingdoelen van het Natura 2000-gebied, dan is geen vergunning noodzakelijk. Een nadere beschrijving van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in bijlage 2.

4.2 Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn'

4.2.1 Gebiedsbeschrijving

Uiterwaarden Neder-Rijn behoort tot het Natura 2000-landschap 'rivierengebied'. Het gebied beslaat de uiterwaarden van de Neder-Rijn tussen Renkum en Wijk bij Duurstede. De uiterwaarden zijn gevarieerd in breedte en hoogteligging en bestaan voornamelijk uit graslanden, akkers, meidoornhagen, knotwilgen, bosjes, moerasgebiedjes, ontgrondingsgaten en geïsoleerde oude riviertakken.

Karakteristiek voor het gebied is de overgang van het rivierenlandschap naar de hogere gronden in het noorden: de stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. Op deze overgangen komen restanten van hardhoutoibossen voor. Door kwel vanuit de rivier en vanuit hogere gronden kan het water in poelen en plassen in de uiterwaarden van (zeer) goede kwaliteit zijn.

Het plangebied

Het plangebied is niet gelegen binnen het Natura 2000-gebied. Er is dus uitsluitend sprake van eventuele externe werking. Het plangebied ligt in alle gevallen aan de drukke N225, maar benadert het Natura 2000-gebied, ter hoogte van de Grebbesluis, tot op enkele meters.

4.2.2 Kwalificerende habitattypen en soorten en instandhoudingdoelen

Het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn' is aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Bovendien is een klein deel daarvan, de Amerongse Bovenpolder, aangewezen als Habitatrichtlijngebied. Het plangebied valt echter ruim buiten dit Habitatrichtlijngebied. Het Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied zijn aangewezen voor de volgende habitattypen, en soorten:

Kwalificerende habitattypen

H3270	Slikkige rivieroevers
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)
H91F0	Droge hardhoutoibossen [complementair ⁴]

Kwalificerende Habitatrichtlijnsoorten

H1095	Zeeprik [complementair ³]
H1099	Rivierprik [complementair ³]
H1145	Grote modderkruiper [complementair ³]
H1166	Kamsalamander [complementair ³]

Kwalificerende Vogelrichtlijnsoorten

A119	Porseleinhoen (broedvogel)
A122	Kwartelkoning (broedvogel)
A229	IJsvogel (broedvogel)
A249	Oeverzwaluw (broedvogel)
A005	Fuut (niet-broedvogel)
A017	Aalscholver (niet-broedvogel)
A037	Kleine zwaan (niet-broedvogel)

⁴ De genoemde habitatrichtlijnsoort of -type is als complementair doel aan de doelen voor het Vogelrichtlijngebied toegevoegd.

A041	Kolgans (niet-broedvogel)
A043	Grauwe gans (niet-broedvogel)
A050	Smient (niet-broedvogel)
A051	Krakeend (niet-broedvogel)
A054	Pijlstaart (niet-broedvogel)
A056	Slobeend (niet-broedvogel)
A059	Tafeleend (niet-broedvogel)
A061	Kuifeend (niet-broedvogel)
A068	Nonnetje (niet-broedvogel)
A125	Meerkoet (niet-broedvogel)
A142	Kievit (niet-broedvogel)
A156	Grutto (niet-broedvogel)
A160	Wulp (niet-broedvogel)

De gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de (duurzame) instandhouding van deze kwalificerende habitattypen en -soorten zijn beschreven in 'instandhoudingdoelen'. Deze doelen zijn in ieder geval opgenomen in bijlage 4.

4.3 Toetsing effecten

De realisatie van fietspad en parkeerplaats veroorzaakt geen areaalverlies of verwijdering van habitat binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Hierdoor wordt in deze paragraaf uitsluitend de eventuele externe werking getoetst.

Habitattypen

Aangezien de habitattypen 'slikkige rivieroeveren', 'glanshaver- en vossenstaarthooilanden' en 'droge hardhoutoobossen' met zekerheid niet fysiek worden aangetast door de realisatie van fietspad en parkeerplaats (zie bovenstaande) kan het optreden van negatieve effecten op deze habitattypen met zekerheid worden uitgesloten. Van externe effecten veroorzaakt door bijvoorbeeld een toename aan stikstof is, door de aanleg van een fietspad, ook geen sprake. Bovendien zijn de habitattypen 'slikkige rivieroeveren' en 'glanshaver- en vossenstaarthooilanden' uitsluitend aangewezen voor het Habitatrictlijngebied (omvat uitsluitend de Amersongse Bovenpolder), waardoor deze typen sowieso buiten beschouwing gelaten kunnen worden.

De kwalificerende habitattypen zijn dus verder niet relevant, omdat het optreden van negatieve effecten met zekerheid kan worden uitgesloten.

Habitatrichtlijnsoorten

Gezien het feit dat oppervlaktewater op geen enkele manier wordt aangetast, kan worden gesteld dat negatieve effecten op de Zeeprik, Rivierprik en Grote modderkruiper niet optreden. Het optreden van negatieve effecten op deze drie Habitatrichtlijnsoorten kan met zekerheid worden uitgesloten.

Daarnaast is de Kamsalamander als Habitatrichtlijnsoort van het Natura 2000-gebied aangewezen. Zoals beschreven in de paragrafen 2.3.5 en 3.3.4 biedt het plangebied *fietspad* en *parkeerplaats*, zij het in zeer beperkte mate, geschikt winterbiotoop voor de Kamsalamander. In het kader van de Flora- en faunawet dienen maatregelen getroffen te worden om negatieve effecten op deze soort te voorkomen. In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is echter het volgende instandhoudingdoel voor de Kamsalamander in het Natura 2000-gebied van toepassing (zie ook bijlage 4):

“Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. De kamsalamander komt op verschillende plaatsen in het Vogelrichtlijngebied voor, met een concentratie in de Bovenste Polder onder Wageningen. Behoud omvang en kwaliteit leefgebied zijn van belang voor de instandhouding van de soort die landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert.”

Omvang en kwaliteit van het leefgebied binnen het Natura 2000-gebied wordt niet aangetast door de realisatie van fietspad en parkeerplaats. De externe werking van de werkzaamheden aan fietspad en parkeerplaats reikt, in het geval van de Kamsalamander (de soort wordt vooral verstoord door versnippering, oppervlakteverlies, verontreiniging en verdroging) niet tot het leefgebied binnen het Natura 2000-gebied.

(Significant) negatieve effecten op de instandhoudingdoelen van alle Habitatrichtlijnsoorten, veroorzaakt door de aanleg van fietspad en parkeerplaats, worden met zekerheid uitgesloten. Hierbij geldt wel dat de maatregelen met betrekking tot de Kamsalamander, zoals beschreven in de toetsing aan de Flora- en faunawet, opgevolgd dienen te worden.

Vogelrichtlijnsoorten

Zowel de kwalificerende broedvogelsoorten als niet-broedvogelsoorten die zijn aangewezen voor het Natura 2000-gebied worden niet geschaad door de realisatie van fietspad en parkeerplaats.

De realisatie van fietspad en parkeerplaats zorgt mogelijk voor een zeer beperkte en tijdelijke (zie onderstaande tekstbox) toename aan verstoring door geluid, licht, trilling, optische verstoring en mechanische effecten. De externe werking van deze invloeden reikt niet of nauwelijks tot het Natura 2000-gebied zelf.

Daarbij moet tevens worden vermeldt dat er reeds sprake is van (een grotere) verstoringbron, namelijk de N225. Van verzuring, vermesting, verzoeting, verzilting, verontreiniging, verdroging en/of vernatting van het Natura 2000-gebied is sowieso geen sprake door de realisatie van fietspad en parkeerplaats.

Voor de aangewezen broedvogelsoorten geldt daarbij ook dat buiten het broedseizoen van vogels wordt gewerkt. Deze voorwaarde komt voort uit de Flora- en faunawet toetsing. Eventueel broedende Porseleinhoen, Kwartelkoning, IJsvogel en/of Oeverzwaluw in de nabijheid van het plangebied worden op die manier met zekerheid niet verstoord.

Voor de aangewezen niet-broedvogelsoorten geldt daarbij ook dat 1) de locaties die geschikt zijn als foerageer- of rustgebied niet fysiek worden aangetast, (2) de soorten ruim voldoende uitwijkmogelijkheid hebben bij eventuele verstoring en (3) er voor de meeste soorten ruim voldoende alternatief (soortgelijk) foerageergebied aanwezig is in het Natura 2000-gebied.

Ter aanvulling op (mogelijk) verstorende invloeden

- Er is slechts sprake van een tijdelijke toename aan geluid, trilling, optische verstoring en mechanische effecten (tijdens de werkzaamheden). Na de werkzaamheden zal het gemotoriseerd verkeer niet gaan toenemen, waardoor een permanente toename van geluid, trilling, optische verstoring en mechanische effecten wordt uitgesloten.
- Het verlichtingsplan wordt afgestemd op de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied, waardoor negatieve verlichtingseffecten kunnen worden uitgesloten. Daarbij dient tenminste de verlichtingsintensiteit niet toe te nemen ten opzichte van de huidige situatie en dient de nieuwe verlichting geen uitstraling te veroorzaken naar de (donkere) bosrijke omgeving.

Op basis van bovenstaande argumentatie worden (significant) negatieve effecten op de instandhoudingdoelen van alle Vogelrichtlijnsoorten, veroorzaakt door de aanleg van fietspad en parkeerplaats, met zekerheid uitgesloten.

4.4 Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 gaat, net als de Flora- en faunawet, uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een aantasting van instandhoudingdoelen *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten niet zijn uit te sluiten, kan daarom specifiek nader (veld)onderzoek noodzakelijk zijn, soms als uitbreiding van de Voortoets of als deel van een Passende Beoordeling. Ook kan het opvragen van aanvullende informatie en/of literatuur noodzakelijk zijn om een beter beeld te krijgen van eventuele negatieve effecten.

Op basis van bovenstaande toetsing en de uitgangspunten zoals beschreven in paragraaf 1.4, wordt de volgende conclusie getrokken met betrekking tot de realisatie van fietspad en parkeerplaats en de daaruit voortkomende effecten op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn:

Het optreden van (significant) negatieve effecten op de instandhoudingdoelen van kwalificerende habitattypen en Habitat- en/of Vogelrichtlijnsoorten van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn kan *met zekerheid* worden uitgesloten.

5 Toetsing Ecologische Hoofdstructuur

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: in welke mate worden de wezenlijke waarden en kenmerken van de provinciale ecologische hoofdstructuur aangetast door de beoogde werkzaamheden ten behoeve van de realisatie van fietspad en parkeerplaats?

5.1 Belangrijk uitgangspunt

Het onderdeel van deze effectbeoordeling gericht op de toetsing aan de doelen van de EHS is beperkt tot het bepalen of er mogelijk sprake is van aantasting van de zogenaamde *wezenlijke waarden en kenmerken*. Dit betekent dat nieuwe projecten worden getoetst volgens het 'nee, tenzij-regime' zoals vastgesteld in de Nota Ruimte. Een nieuw project, dat de natuur *significant* aantast, mag niet worden toegestaan in het bestemmingsplan ('nee'), tenzij het een groot openbaar belang dient en er geen alternatieven zijn (buiten de EHS).

5.2 Algemeen

Bij ruimtelijke ontwikkelingen in of nabij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is sprake van planologische bescherming via ruimtelijke procedures in het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. Overheden zijn gehouden aan bescherming van de EHS vanuit de provinciale Verordening Ruimte en/of landelijke Nota Ruimte; voor (particuliere) initiatiefnemers van (ruimtelijke) ingrepen in de EHS is het gemeentelijk bestemmingsplan het bindende ruimtelijk plan. Bij een ruimtelijke ingreep in de EHS is het bepalen van effecten op de EHS noodzakelijk. De toetsing aan de EHS omvat het bepalen van mogelijke aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Deze toetsing geeft een ecologisch-inhoudelijke indruk van het optreden van eventuele effecten op de EHS.

Zie bijlagen 2 en 5 voor een nadere beschrijving van toetsing aan de EHS.

5.3 EHS Provincie Utrecht

Om een ecologisch-inhoudelijke indruk te krijgen van het optreden van eventuele effecten op de EHS, dient gekeken te worden naar de wezenlijke kenmerken en waarden. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Nota Ruimte actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om het areaal van een gebied en de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van de bodem, water en lucht, rust, stilte, duisternis en openheid, de landschapsstructuur en belevingswaarde.

Door GS van de Provincie Utrecht zijn vier hoofdaspecten aangewezen die bepalen welke waarden en kenmerken binnen de EHS als wezenlijk moeten worden aangemerkt:

1. De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit (bijzondere samenhang abiotische en biotische kenmerken, goed ontwikkelde systemen, zoals waardevolle oude boskernen).
2. Gebieden die bepalend zijn voor de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS.
3. De aanwezigheid van bijzondere soorten.
4. De aanwezigheid van essentiële verbindingen (bijvoorbeeld foerageer- en migratieroutes).

Als de EHS op één van deze vier hoofdaspecten wordt aangetast, dan is er sprake van significante aantasting van de EHS en kan de ingreep niet plaatsvinden zoals beoogd. Er dient dan gekeken te worden naar alternatieven. In bijlage 5 is een gedetailleerd overzicht gegeven van, door de Provincie Utrecht, aangeleverde data met betrekking tot bovenstaande vier hoofdaspecten. In paragraaf 5.4 wordt een overzicht gegeven van de waarden van het plangebied in relatie tot de vier hoofdaspecten. Vervolgens worden de beoogde werkzaamheden getoetst.

5.4 Toetsing effecten

Het plangebied ligt voor een groot deel binnen de begrenzing van de EHS (zie figuur 2.2 en bijlage 1). Negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van dit EHS-gebied kunnen daardoor niet op voorhand worden uitgesloten. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt de beoogde ontwikkeling in het plangebied getoetst aan de vier bovengenoemde hoofdaspecten, opgesteld door GS van de Provincie Utrecht.

5.4.1 De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit

Dit aspect wordt verdeeld in actuele en potentiële waarden. Onder actuele waarden vallen:

- Provinciale natuurwaardering; gebieden met de natuurwaarden “goed” en “uitstekend” dienen onaangetast te blijven
- Oude boskernen; kernen die vallen onder de categorie “zeer waardevol” en “bijzonder waardevol” dienen onaangetast te blijven

Onder potentiële waarden vallen:

- Utrechtse Natuurdoeltypen (UNATs) zoals vastgelegd in het Natuurbeheerplan [2010]; bijzondere natuurdoelen dienen onaangetast te blijven
- Abiotische omstandigheden voor bijzondere ecologische kwaliteiten; locaties waar de abiotische omstandigheden “goed” tot “zeer goed” zijn dienen onaangetast te blijven

Toetsing actuele waarden

Het plangebied bestaat niet uit gebieden met de natuurwaarden “goed” of “uitstekend” [Buiten in Beeld, 2012]. Ook oude boskernen gecategoriseerd als zeer of bijzonder waardevol zijn niet aanwezig in het plangebied. Het dichtstbijzijnde gebied met natuurwaarde goed of uitstekend (gekenmerkt als ‘droog / vochtig voedselarm bos met goede kwaliteit’) is gelegen direct ten zuiden van het plangebied nabij het monument en de Grift. Deze gebieden worden niet aangetast door de beoogde ontwikkeling. Getracht wordt namelijk zoveel mogelijk bomen en EHS areaal te sparen middels het ophogen van de N225. Daarnaast wordt het fietspad direct langs de N225 aangelegd, waardoor geen EHS areaalverlies optreedt. Wel treedt areaalverlies op bij uitbreiding van de parkeerplaats. Echter, dit betreft geen bijzonder (“goed” of “uitstekend”) EHS-gebied.

Toetsing potentiële waarden

Daarnaast worden bijzondere Utrechtse Natuurdoeltypen, zoals vastgelegd in het Natuurbeheerplan 2011 [Natuurbeheerplan, 2010], niet significant aangetast door de realisatie van fietspad en parkeerplaats. De aanwezige natuurbeheertypen in en om de plangebieden zijn, nabij de Grift een klein oppervlak (circa 0,6 hectare), kruiden- en faunarijk grasland (N12.02) en voor het overgrote deel (ruim 100 hectare) dennen-, eiken- en beukenbos (N15.02). Ter hoogte van de parkeerplaats is eveneens natuurdoeltype N15.02 aanwezig [<http://www.provincie-utrecht.nl/loket/kaarten/geo/natuurbeheerplan>]. Van beide typen wordt alleen N15.02 voor een klein gedeelte aangetast, N12.02 blijft onaangetast.

Gezien het feit dat vrijwel de gehele Grebbeberg is aangewezen als natuurdoeltype N15.02, is geen sprake van significant negatieve aantasting van dit natuurdoeltype. In totaal wordt slechts circa 0,2 hectare van dit natuurdoeltype verwijderd ten behoeve van de uitbreiding van de parkeerplaats. Er blijft dus ruim voldoende N15.02 behouden om met zekerheid te stellen dat dit geen significante aantasting betreft. Daarnaast is het bos ten noorden van de parkeerplaats (dat wordt verwijderd) op dit moment geen bijzonder dennen-, eiken- en beukenbos. Tenslotte worden geen locaties met goede tot uitstekende abiotische omstandigheden aangetast (want deze zijn niet aanwezig in het plangebied) bij realisatie van fietspad en parkeerplaats.

Het plangebied zelf bevat geen zone(s) met bijzondere ecologische kwaliteit, én de bijzondere gebieden in de directe omgeving worden niet geschaad door de realisatie van fietspad en parkeerplaats. Op basis hiervan wordt het optreden van negatieve effecten op de natuurwaarden “goed” of “uitstekend”, op oude boskernen, op bijzondere natuurdoelen en/of op locaties met goede tot zeer goede abiotische omstandigheden veroorzaakt door de realisatie van fietspad en parkeerplaats *met zekerheid uitgesloten*.

5.4.2 Gebieden die bepalend zijn voor aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS

Dit aspect wordt verdeeld in opsplitsing en verkleining van een EHS gebied. Het doel van dit aspect is het tegengaan van versnippering.

De beoogde realisatie van fietspad en parkeerplaats zorgen niet voor aantasting van de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS. Het plangebied *fietspad* wordt aangelegd parallel aan de N225 die reeds een barrière vormt. Het fietspad zelf zorgt niet voor een grotere mate van versnippering. Door de beoogde realisatie van een nieuw ecoduct wordt de mate van aaneengeslotenheid van de EHS op deze locatie zelfs verhoogd. De barrièrewerking door het gemotoriseerde verkeer op de N225 wordt immers (deels) opgeheven.

Ten noorden van plangebied *parkeerplaats* wordt circa 0,2 hectare EHS-areaal omgevormd tot parkeerplaats. Dit heeft echter geen significant effect op de robuustheid en aaneengeslotenheid. De aaneengeslotenheid wordt niet aangetast, omdat er geen barrière en dus geen extra versnippering gecreëerd wordt. In het kader van de robuustheid verdwijnt een deel van de EHS ten behoeve van de parkeerplaats. Echter, rondom de parkeerplaats is alles aangewezen als EHS-gebied, waardoor de directe omgeving ruim voldoende robuust blijft. Ook het agrarisch land ten westen van de parkeerplaats kan (als EHS-gebied) worden gebruikt als robuuste verbinding. Feit is wel dat het smalle strookje (circa 20 meter breed) met houtige opslag ten westen van de parkeerplaats bijna twee keer zo lang wordt (nu 45 meter, wordt 85 meter lang). Echter, dit heeft geen significant negatief effect op de mate van versnippering van de EHS, omdat 1) het zeer de vraag is in hoeverre de huidige smalle strook al als (robuuste) verbinding wordt gebruikt, 2) niet extra wordt versnipperd, het smalle strookje wordt alleen langer, 3) het aangrenzende agrarische perceel onaangetast blijft, waardoor deze kan blijven worden gebruikt, 4) het smalle strookje leidt naar de N225 die een barrière vormt. De smalle strook ten westen van de parkeerplaats is in het licht van aaneengeslotenheid en robuustheid geen waardevol stuk van de EHS, tenzij in de toekomst in het verlengde hiervan het beoogde ecoduct wordt aangelegd. Dit lijkt echter, gezien grotere kansrijkheid ten oosten van het militair ereveld, geen logische keuze. Hier wordt dan ook niet van uitgegaan.

Het optreden van negatieve effecten op de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS veroorzaakt door de realisatie van fietspad en parkeerplaats wordt *met zekerheid uitgesloten*.

5.4.3 De aanwezigheid van bijzondere soorten

Dit aspect wordt verdeeld in Flora- en faunawet soorten en bedreigde soorten van de Rode en Oranje lijsten. Onder de Flora- en faunawet soorten vallen (strikt) beschermde soorten uit de tabellen 2 en 3. Onder Rode en Oranje lijst soorten vallen bedreigde soorten uit de categorieën “bedreigd”, “ernstig bedreigd” of “op het punt van verdwijnen” [Provincie Utrecht, 1998; Provincie Utrecht, 2002; Provincie Utrecht, 2007; Ministerie van LNV, 2004; Ministerie van LNV, 2009].

De Flora- en faunawet soorten zijn reeds behandeld in hoofdstuk 2 en 3. De conclusies die daar zijn getrokken gelden tevens in het kader van de EHS.

Rode en Oranje lijst-soorten⁵ uit de categorieën “bedreigd”, “ernstig bedreigd” of “op het punt van verdwijnen” worden niet verwacht in de plangebieden *fietspad* en *parkeerplaats*, maar uitsluitend in de directe omgeving daarvan. Ook een nadere analyse van Natuurinfo [2012] geeft geen Rode en Oranje lijst-soorten in de plangebieden. Geschikt biotoop voor deze soorten is niet aanwezig in deze plangebieden. Op het grootste deel van de locaties is er geen ondergroei mogelijk langs de weg, omdat de bomen in de groeiperiode al het zonlicht tegenhouden. Hoger op de Grebbeberg, in natuurgebied De Blauwe Kamer en/of nabij de Grift zijn enkele Rode en Oranje lijst soorten wel aanwezig, maar worden niet geschaad [Natuurinfo, 2012].

Negatieve effecten op Rode en Oranje lijst-soorten veroorzaakt door de realisatie van fietspad en parkeerplaats worden *met zekerheid uitgesloten*, indien de maatregelen zoals beschreven in de toetsing aan de Flora- en faunawet opgevolgd worden.

5.4.4 De aanwezigheid van essentiële verbindingen

Dit aspect wordt verdeeld in (1) ecologische verbindingzones, robuuste verbindingen, ecoducten en faunapassages tussen kerngebieden EHS en (2) foerageer- en migratieroutes binnen kerngebieden EHS. Dit soort verbindingen dienen niet “ernstig belemmerd” dan wel “onrealiseerbaar” te worden [Provincie Utrecht, 2007].

De realisatie van fietspad en parkeerplaats tast ecologische verbindingzones, robuuste verbindingen, ecoducten en faunapassages niet aan. De in de omgeving van het plangebied aanwezige verbindingzones en/of –elementen blijven gehandhaafd en onaangetast. De Grift, dichtstbijzijnde EVZ, blijft in het geheel onaangetast. Er wordt in de vorm van het nieuwe ecoduct zelfs voorzien in een nieuwe ecologische verbinding in het plangebied, met name geschikt voor grondgebonden diersoorten.

Ook eventuele foerageer- en/of migratieroutes voor soorten worden niet aangetast. Hoogstwaarschijnlijk bevinden zich in het plangebied wel kleinschalige foerageer- en migratieroutes van bijvoorbeeld vleermuizen, reeën en dassen. Vliegroutes van vleermuizen worden, zoals beschreven in paragraaf 3.3.2, niet aangetast. Er worden geen aaneengesloten (op zichzelf staande) bomenrijen verwijderd. Eventuele foerageer- en/of migratieroutes van soorten als reeën en dassen worden reeds ernstig belemmerd door de N225 en het gemotoriseerde verkeer dat daar gebruik van maakt. Overstekende dieren lopen grote kans verkeersslachtoffer te worden.

⁵ Daar waar Rode en/of Oranje lijst-soorten overlappen met de tabel 2- of 3-soorten uit de Flora- en faunawet, zijn zij reeds besproken (indien van toepassing) in hoofdstuk 2 en 3.

Dit wordt, door de aanleg van fietspad en parkeerplaats, om twee redenen niet verslechterd. Ten eerste resulteert de aanleg van het fietspad niet in een onoverbrugbare lengte die grondgebonden dieren niet durven oversteken. Daarnaast neemt ook het aantal verkeersslachtoffers niet toe door het fietsverkeer. Zoals eerder al beschreven, is de verwachting dat door de aanleg van het ecoduct de aanwezige migratieroutes zelfs veiliger worden.

Indien rekening wordt gehouden met eventuele lichteffecten op vleermuizen (zie de toetsing in hoofdstuk 3), worden negatieve effecten op foerageer- en migratieroutes *met zekerheid uitgesloten*

5.5 Conclusies toetsing EHS

De beoogde realisatie van fietspad en parkeerplaats veroorzaakt geen significante aantasting van de kernkwaliteiten van de EHS. Het is niet noodzakelijk om, in het kader van de beoogde ruimtelijke ontwikkelingen, een alternatievenstudie uit te voeren en het groot openbaar belang aan te tonen. De ontwikkeling kan, in het kader van het EHS-beleid, doorgang vinden.

Wel dient rekening gehouden te worden met de volgende zaken:

- De uitgangspunten, zoals benoemd in paragraaf 1.4
- Houdt voldoende rekening met beschermde soorten. De eventuele maatregelen staan beschreven in hoofdstuk 3

Indien onvoldoende rekening wordt gehouden met deze zaken of de beoogde plannen voor fietspad en parkeerplaats worden drastisch gewijzigd, kunnen significante negatieve effecten op de EHS mogelijk niet meer met zekerheid worden uitgesloten en dienen (mogelijk) aanvullende maatregelen uitgevoerd te worden. Uiteindelijk zou dat kunnen leiden tot een mitigatie- en/of compensatieplicht, nadat het ontbreken van een groot openbaar belang en alternatieven is aangetoond.

6 Conclusies

In opdracht van de Provincie Utrecht heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de realisatie van een, vrij van de N225 gelegen, fietspad en een grotere parkeerplaats ten noorden van de weg in de gemeente Rhenen. Ten behoeve van deze ruimtelijke ontwikkelingen worden meerdere bomen direct langs de weg gekapt, de N225 waarschijnlijk verhoogd ter hoogte van de Grebbeberg en de verlichting mogelijk aangepast. Het onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een globale toetsing aan de Flora- en faunawet, EHS en Natuurbeschermingswet 1998. Hierbij is literatuuronderzoek gecombineerd met een oriënterend veldbezoek, wat een globale effectanalyse van (strikt) beschermde gebieden, flora en fauna in en nabij de plangebieden oplevert. De conclusies van dit onderzoek zijn beknopt beschreven in de paragrafen 6.1, 6.2 en 6.3.

6.1 Flora en faunawet

Op grond van de beschikbare gegevens, het oriënterend veldbezoek en de uitgevoerde toetsing zijn de volgende conclusies getrokken:

- De aanwezigheid van en effecten op de Eekhoorn en Boomarter kunnen niet worden uitgesloten op basis van dit verkennende onderzoek. Nader onderzoek naar de aanwezigheid en gebruik van nesten van eekhoorns en boomarters in het plangebied dient uitgevoerd te worden. Een dergelijk onderzoek kan worden gecombineerd met de overige onderzoeken. Een eenmalige inventarisatie op de aanwezigheid van nesten en holten is voldoende
- De aanwezigheid van en effecten op de vleermuissoorten Ruige dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Rosse vleermuis, Franjestaart, Baardvleermuis en Watervleermuis kunnen niet worden uitgesloten op basis van dit verkennende onderzoek. Nader onderzoek naar de aanwezigheid en gebruik van verblijfplaatsen van deze boombewonende soorten dient uitgevoerd te worden. Een dergelijk onderzoek moet uitgevoerd worden in de actieve periode van vleermuizen (april tot en met september)
- De aanwezigheid van en effecten op de jaarrond beschermde vogelsoorten Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Sperwer kunnen niet worden uitgesloten op basis van dit verkennende onderzoek. Nader onderzoek naar de aanwezigheid en gebruik van nesten/horsten van deze soorten dient uitgevoerd te worden. Een dergelijk onderzoek kan worden gecombineerd met de overige onderzoeken, maar dient reeds medio maart aan te vangen

- De werkzaamheden worden beschouwd als een voor algemene broedvogels versturende activiteit en dienen hierdoor buiten de broedperiode van vogels plaats te vinden of te starten. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten deze periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd
- In de periode van winterrust (oktober – maart) kan de aanwezigheid van en effecten op de Poelkikker, Rugstreeppad, Kamsalamander, Hazelworm, Levendbarende hagedis en Zandhagedis niet worden uitgesloten in plangebied parkeerplaats op basis van dit verkennende onderzoek. Om met zekerheid negatieve effecten te voorkomen wordt geadviseerd, voordat de werkzaamheden starten, plangebied parkeerplaats ongeschikt te maken zodat amfibieën en reptielen hier niet willen / kunnen overwinteren. Hierbij moet gedacht worden aan het verwijderen van alle vegetatie en het eventueel 'aanstampen' van de grond in de maanden augustus en september
- Gedurende de werkzaamheden is voor alle in het plangebied aanwezige dier- en plantensoorten de zorgplicht van kracht. Er is geen ontheffing nodig voor de mogelijk aanwezige tabel 1-soorten

6.2 Natuurbeschermingswet 1998

- Het optreden van (significant) negatieve effecten op kwalificerende habitattypen van het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn' is *met zekerheid* uitgesloten
- Het optreden van (significant) negatieve effecten op de instandhoudingdoelen van kwalificerende Vogelrichtlijnsoorten van het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn' is *met zekerheid* uitgesloten
- Het optreden van (significant) negatieve effecten op de kwalificerende Habitatrichtlijnsoorten van het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn' is *met zekerheid* uitgesloten. Hierbij geldt wel dat de maatregelen met betrekking tot de Kamsalamander, zoals hierboven beschreven, opgevolgd dienen te worden

6.3 Ecologische Hoofdstructuur

De beoogde realisatie van fietspad en parkeerplaats veroorzaakt geen significante aantasting van de kernkwaliteiten van de EHS. Het is niet noodzakelijk om, in het kader van de beoogde ruimtelijke ontwikkelingen, een alternatievenstudie uit te voeren en het groot openbaar belang aan te tonen. De ontwikkeling kan, in het kader van het EHS-beleid, doorgang vinden.

Wel dient rekening gehouden te worden met de volgende zaken:

- De uitgangspunten, zoals benoemd in paragraaf 1.4

- Houdt voldoende rekening met beschermde soorten. De eventuele maatregelen staan beschreven in hoofdstuk 3

Indien onvoldoende rekening wordt gehouden met deze zaken of de beoogde plannen voor fietspad en parkeerplaats worden drastisch gewijzigd, kunnen significante negatieve effecten op de EHS mogelijk niet meer met zekerheid worden uitgesloten en dienen (mogelijk) aanvullende maatregelen uitgevoerd te worden. Uiteindelijk zou dat kunnen leiden tot een mitigatie- en/of compensatieplicht, nadat het ontbreken van een groot openbaar belang en alternatieven is aangetoond.

6.4 Aanbevelingen

Houdt er bij het invullen van het verlichtingsplan rekening mee dat:

- De verlichtingsintensiteit niet toeneemt ten opzichte van de huidige situatie
- De nieuwe verlichting geen uitstraling veroorzaakt naar de (donkere) bosrijke omgeving. Zorg bij voorkeur voor vleermuisvriendelijke verlichting en 'naar beneden gerichte' lampen

Wanneer hier onvoldoende rekening mee gehouden wordt zijn, buiten de in dit rapport beschreven negatieve effecten, ook overige effecten niet uit te sluiten. Denk hierbij aan de verstoring van een (nu donkere) vliegroute van vleermuizen door licht.

Kenmerk R001-4824989XAB-kmi-V01-NL

7 Bronnen

7.1 Literatuur

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden

[BTL Bomendienst, 2011]
Bomen Effect Rapportage Grebbeberg Rhenen N225 – HMP 40,8 – 41,2. Provincie Utrecht. BTL Bomendienst. Martijn Bouwer, 3 januari 2011

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]
De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007]
Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie

[Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers R, 2009]
Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht

[Limpens H., Twisk, P., Veenbaas, G., 2004]
Met vleermuizen overweg. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouw, Delft, en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem. 24 pp

[LNV, Dienst Regelingen, 2009]
Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009

[Ministerie van LNV, 2004]

Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCIZ/2004/5727, houdende vaststelling van Rode lijsten flora en fauna

[Ministerie van LNV, 2009]

Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna

[Natuurbeheerplan Provincie Utrecht, 2010]

Natuurbeheerplan Provincie Utrecht 2011. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Utrecht op 14 september 2010

[Natuurinfo, 2012]

Aangeleverde ArcGIS data van de Provincie Utrecht. Betreft een overzicht van aangetroffen beschermde flora en fauna in de omgeving van de Grebbeberg en Blauwe Kamer. Persoonlijke communicatie met dhr. Jeroen Smal

[Provincie Utrecht, 1998]

Werkdocument soortenbeleid, onderdeel Fauna. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten in november 1997

[Provincie Utrecht, 2002]

Werkdocument soortenbeleid, onderdeel Flora. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten in november 2001

[Provincie Utrecht, 2007]

Ruimtelijk beleid binnen de EHS: schema van criteria en hulpmiddelen voor toetsing van significante aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden (nee, tenzij). Vastgesteld door GS van de Provincie Utrecht, december 2007. Inclusief de aanvullingen van april 2010

[SAB, 2007]

Quickscan flora en fauna fietsvoorzieningen N225, Grebbesluis – Elst (Utrecht), gemeente Rhenen. Rapport, Arnhem

[Turin, H., 2000]

De Nederlandse loopkevers, verspreiding en ecologie (Coleoptera: Carabidae). – Nederlandse Fauna 3. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden. 666 blz., 16 platen, met cd-rom

[Van den Bijtel, 2009]

Natuurwaardenonderzoek Fietsvoorziening Elst – Rhenen N225 Gemeente Rhenen. Januari 2009, in opdracht van de Provincie Utrecht. Van den Bijtel ecologisch onderzoek

7.2 Internetbronnen

[Buiten in Beeld, 2012]

<http://www.provincie-utrecht.nl/loket/kaarten/geo/buiten-beeld/>

Laatst bezocht d.d. 24-1-2012

[Natuurbeheerplan, 2012]

<http://www.provincie-utrecht.nl/loket/kaarten/geo/natuurbeheerplan/>

Laatst bezocht d.d. 24-1-2012

[Provincie Utrecht, 2012]

<http://www.provincie-utrecht.nl/loket/kaarten/geo/ecologische/>

Laatst bezocht d.d. 24-1-2012

[Zoogdieratlas, 2012]

<http://www.zoogdieratlas.nl/>

Laatst bezocht d.d. 23-1-2012

[Ministerie van EL&I, 2012]

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k>

Laatst bezocht d.d. 23-1-2012

[RAVON, 2012]

<http://www.ravon.nl/>

Laatst bezocht d.d. 20-1-2012

[Zoogdierverseniging, 2012]

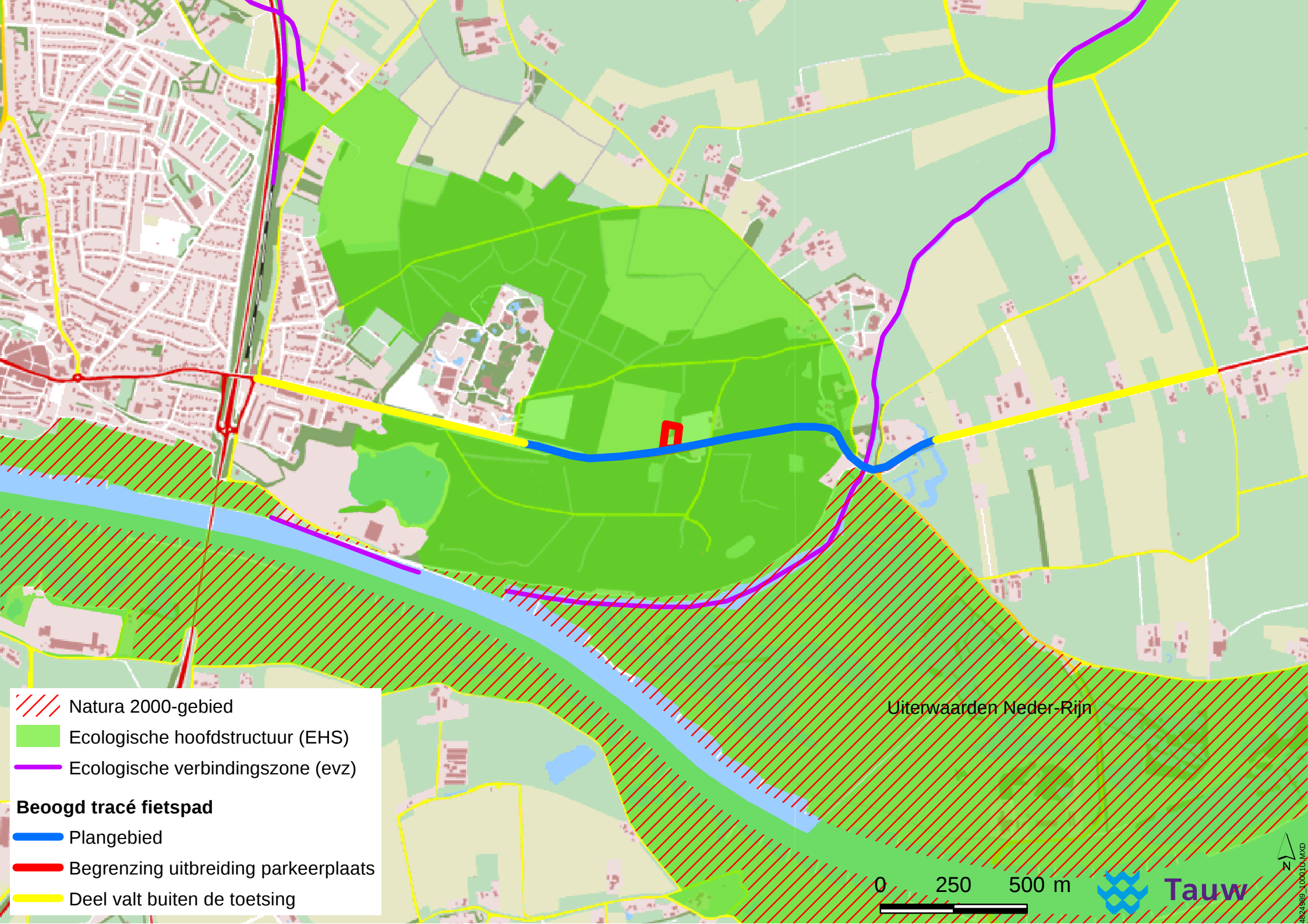
<http://www.vleermuis.net/>

Laatst bezocht d.d. 20-1-2012

Bijlage

1

Overzichtskaart plangebied

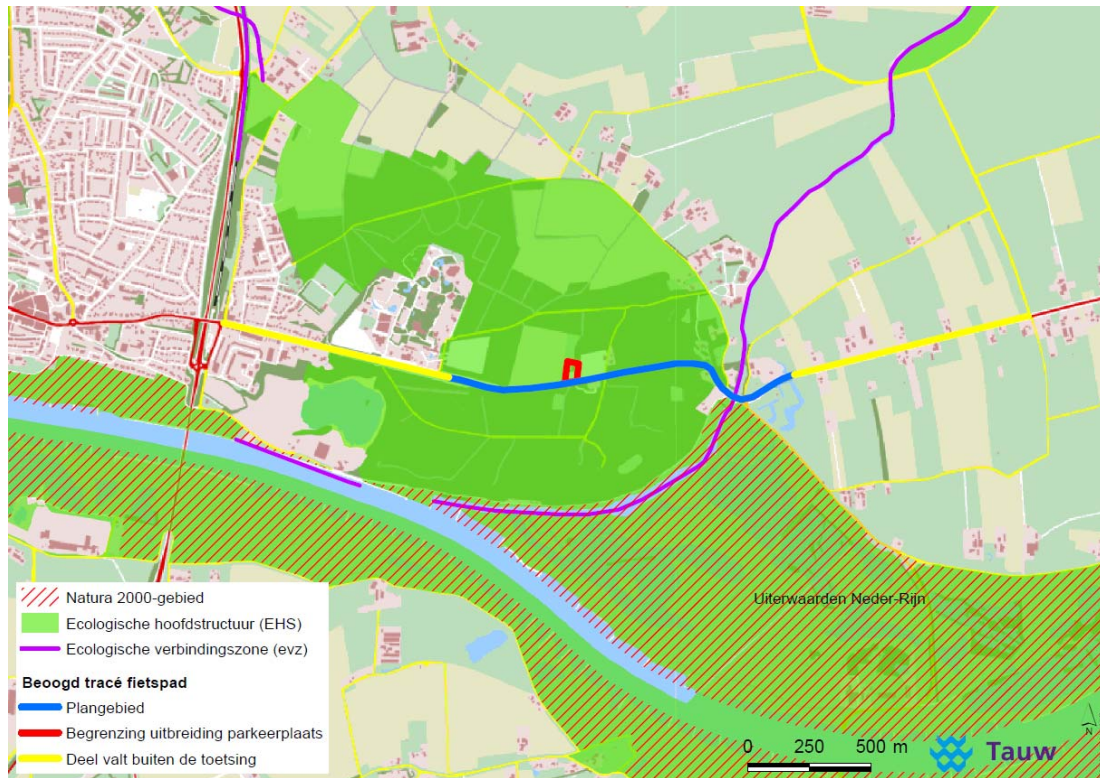
- //// Natura 2000-gebied
 - Ecologische hoofdstructuur (EHS)
 - Ecologische verbindingszone (evz)
- Beoogd tracé fietspad**
- Plangebied
 - Begrenzing uitbreiding parkeerplaats
 - Deel valt buiten de toetsing

Uiterwaarden Neder-Rijn

0 250 500 m

 Tauw

20240909_100010_MWD

Bijlage

2

Toelichting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voorheen LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën namelijk:

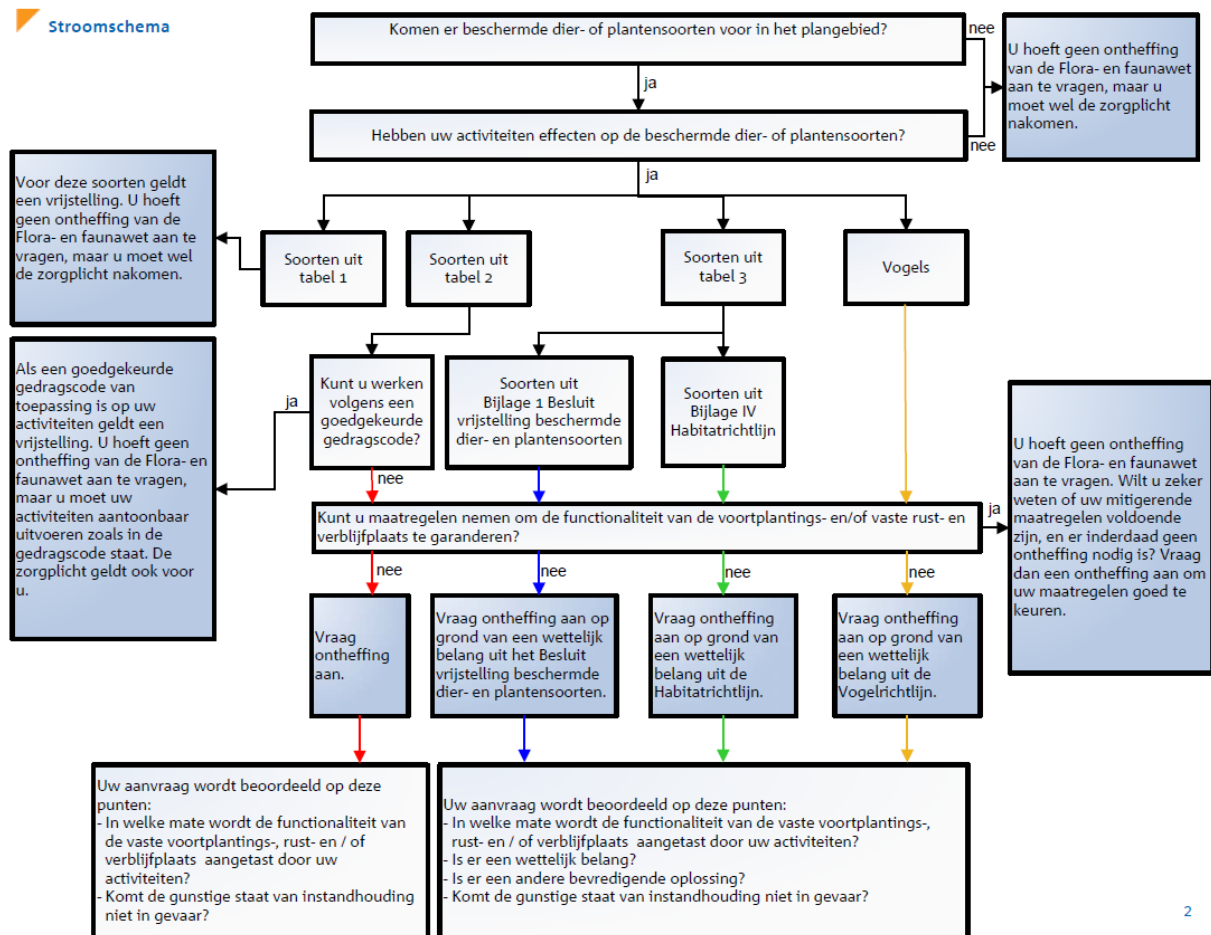
- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn van een aantal soorten de vaste rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

- Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mag worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van EL&I in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt

gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van EL&I geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van EL&I eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort⁶

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

⁶ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is van alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat álle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
3. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenvalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht*.

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing

wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
 - *Veiligheid van het luchtverkeer*
 - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
 - *Bescherming van flora en fauna*
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode Lijst

De Rode Lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode Lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt gebracht. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 van 25 mei 1998 (in werking getreden op 1 oktober 2005) behelst de bescherming van natuur en landschap. De gebiedsbescherming staat centraal in deze wet: er zijn verschillende gebieden aangewezen die vanwege hun specifieke belang voor flora en/of fauna van groot belang zijn. De schaal en beschermde waarden van de gebieden varieert, evenals het Bevoegd Gezag (Provincie, dan wel EL&I). De Natuurbeschermingswet 1998 omvat:

- Natura 2000-gebieden (Speciale beschermingszones Vogel- en Habitatrichtlijn)
- Beschermde natuurmonumenten (incl. de Beschermde- / Staatsnatuurmonumenten)

Natura 2000-gebieden

De bescherming van Natura 2000-gebieden volgens de Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Nederland past een vergunningstelsel toe. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Vergunningen worden verleend door provincies of door de Minister van EL&I. Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf of in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een (significant) negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten). Op dit moment worden voor alle Natura 2000-gebieden beheerplannen opgesteld die duidelijk maken welke activiteiten wel en niet zonder vergunning mogelijk zijn in en nabij die gebieden.

Beschermde natuurmonumenten

In de Natuurbeschermingswet 1998 vallen de Beschermde natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten beide onder één noemer: Beschermde natuurmonumenten. Verder wordt onderscheid gemaakt tussen Beschermde natuurmonumenten die binnen en buiten Natura 2000-gebieden liggen: Het beschermingsregime van de gebieden die binnen Natura 2000-gebieden liggen en die al onder de oude wet zijn aangewezen, is vervallen. Natuurwaarden en natuurschoon waarvoor deze gebieden waren aangewezen, worden opgenomen in de doelstellingen voor instandhouding van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor Beschermde natuurmonumenten geldt dat handelingen in of rondom deze gebieden die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of de dieren en planten in dat gebied, zijn verboden, tenzij de minister van EL&I of de provincie een vergunning heeft verleend.

Wetlands

De Wetlands hebben een functie voor vogels. De begrenzingen van Wetlands in Nederland komt overeen met de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden. Wanneer sprake is van effecten op Vogelrichtlijngebieden dan geldt de uitkomst hiervan ook voor de Wetlands. De aanwijzing is formeel geregeld in de aanwijzingsbesluiten in het kader van de Vogelrichtlijn. Deze vervallen met de definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden, waarin de (geactualiseerde) doelen voor vogels zijn overgenomen.

Wijze van toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of activiteiten moet altijd inzichtelijk worden gemaakt of (significant) negatieve effecten optreden. Deze effectbepaling wordt gedaan in een zogenaamde 'Voortoets'.

De Voortoets heeft drie mogelijke uitkomsten:

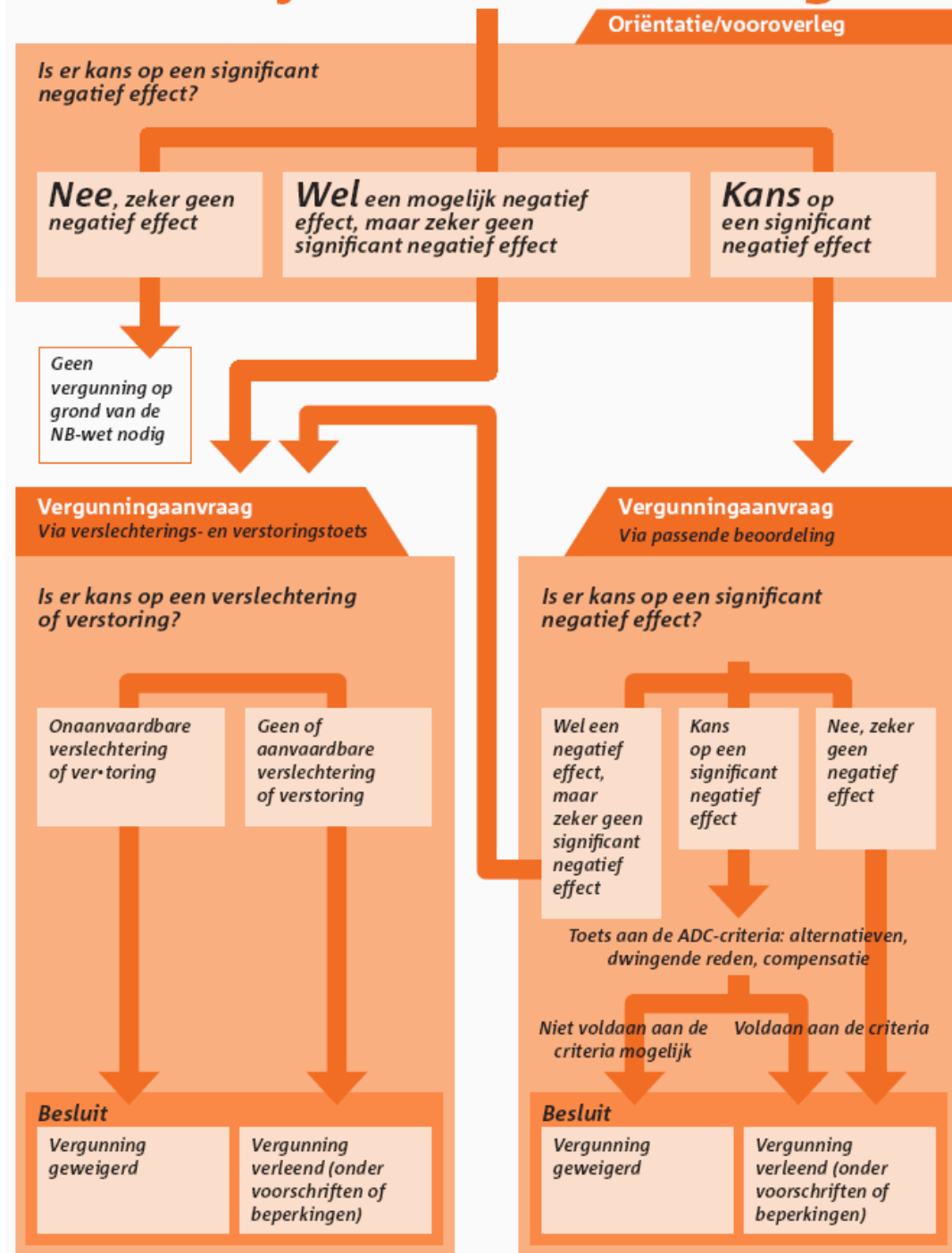
1. Er is met zekerheid geen sprake van negatieve effecten: er is geen vergunning noodzakelijk.
2. Er kan niet worden uitgesloten dat negatieve effecten optreden, maar deze effecten zijn niet significant negatief, hetgeen betekent dat de instandhoudingsdoelen niet worden geschaad. Er is een zogenaamde 'Verslechteringstoets' noodzakelijk waarin inzichtelijk wordt gemaakt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Wanneer de effecten voor het Bevoegd Gezag aanvaardbaar zijn, dan wordt een vergunning verleend met daarin mogelijk bepaalde voorschriften of beperkingen.
3. Er is sprake van negatieve effecten én deze zijn mogelijk significant negatief: één of meer van de instandhoudingdoelstellingen worden mogelijk geschaad. Er is een zogenaamde 'Passende Beoordeling' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

De 'Passende Beoordeling' kent vervolgens ook drie mogelijke uitkomsten:

- 3.1. Bij nadere beschouwing blijkt er toch geen sprake te zijn van negatieve effecten (een enigszins theoretische optie). Er dient desondanks een vergunning te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.
- 3.2. Er is wel sprake van een negatief effect, maar de omvang van dit effect blijkt bij nadere beschouwing niet significant negatief te zijn, waarbij ook rekening is met cumulatieve effecten van andere ontwikkelingen. In principe is een 'Verslechteringstoets' nodig, hoewel de bouwstenen al grotendeels of geheel zullen zijn verzameld tijdens deze fase van de Passende Beoordeling. Een vergunning dient te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.
- 3.3. Er zijn significant negatieve effecten, of dit kan niet worden uitgesloten. Er zal gekeken moeten worden naar de belangen en argumenten om de ontwikkeling op de beoogde wijze en locatie uit te voeren. Deze criteria worden de 'ADC-criteria' genoemd (Alternatieven, Dwingende redenen voor groot openbaar belang, en Compensatie). Wanneer niet aan deze ADC-criteria kan worden voldaan wordt geen vergunning verleend. Wanneer er wel aan kan worden voldaan kan uiteindelijk door de provincie een vergunning worden verleend met mogelijk voorschriften en/of beperkingen. De ADC-criteria zijn:
 - Zijn er alternatieven (voor de locatie en/of voor de ontwikkeling zelf) mogelijk en overwogen die mogelijk tot minder schade aan beschermde natuurwaarden leiden?
 - Is er sprake van een zogenaamde 'dwingende reden van groot openbaar belang?' Er worden verschillende wettelijke belangen onderscheiden. Wanneer sprake is van mogelijke effecten op door de EU als 'prioritair' aangemerkte soorten of habitats, is het aantal mogelijke redenen veel kleiner.
 - Op welke manier wordt getracht de schade zo klein mogelijk te laten zijn (mitigatie) of te compenseren? Zulke maatregelen dienen overigens te worden getroffen vóórdat de ontwikkeling kan worden gerealiseerd.

Onderstaand stroomschema geeft het vervolgtraject weer vanaf het moment van het gereedkomen van de Voortoets (eerste blok 'Oriëntatie/vooroverleg').

Project of handeling

Bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur

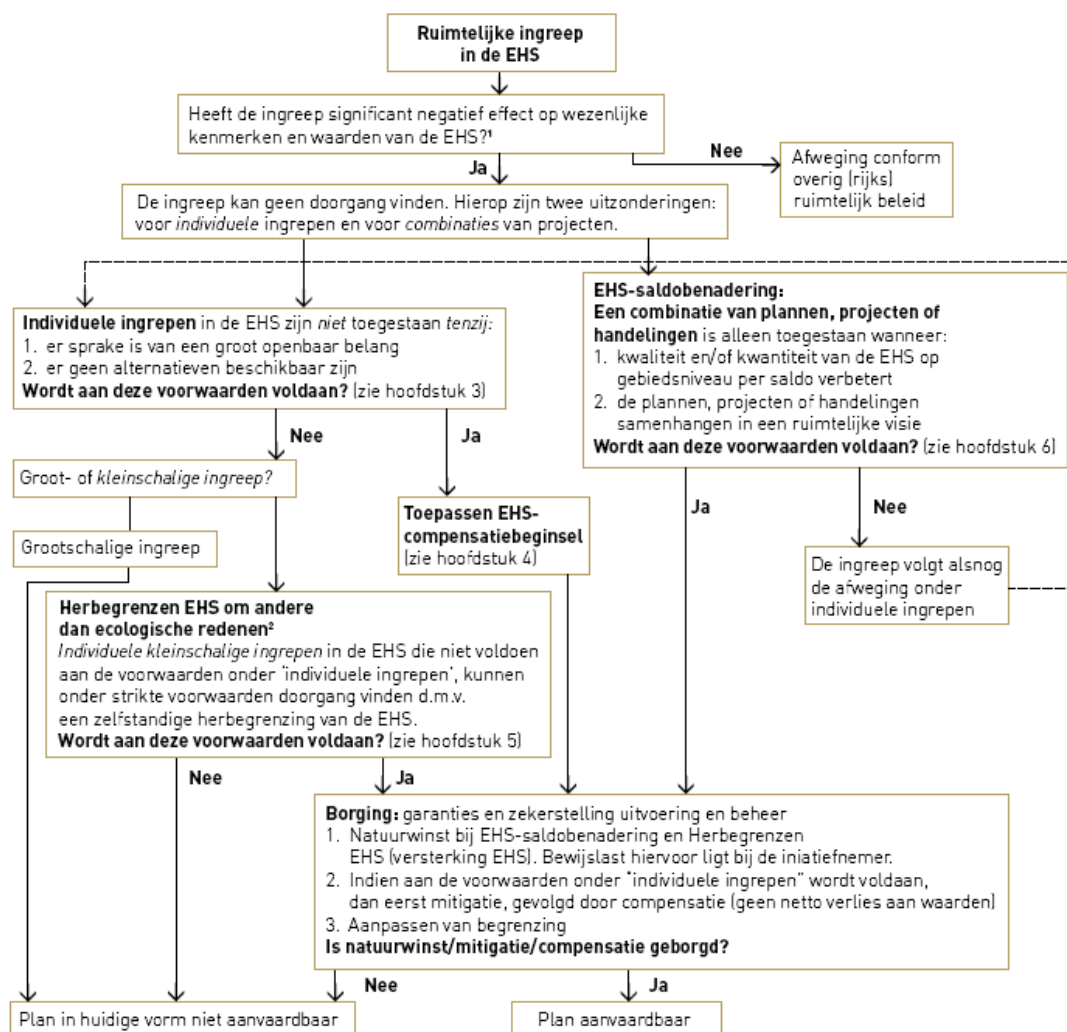
De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en Verordening Ruimte (provinciaal niveau) inclusief omgevingsplannen. De begrenzingen en indelingen bij de begrenzingen en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsplannen en – verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Verordening Ruimte de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS moet voor ingrepen binnen de EHS aangetoond worden dat, bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden, er geen reële locatiealternatieven zijn én er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wel mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) toch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het bevoegd gezag, de gemeente.

In onderstaand stroomschema is een, door Rijk en provincies opgestelde, stappenplan weergegeven dat kan worden gehanteerd bij ruimtelijke ingrepen in de EHS [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007]. Per provincie is dit stappenplan op een andere manier uitgewerkt. De Provincie Utrecht heeft dat bijvoorbeeld uitgewerkt in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie en de bijbehorende verordening 2009. Dat is in het geval van de EHS in de Provincie Utrecht het toetsingskader.

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels.

² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt.

Bijlage

3

Impressie van het plangebied

Impressie van planlocatie *fietspad*. De foto's zijn genomen op 17 januari 2012.

Impressie van planlocatie *parkeerplaats*. De foto's zijn genomen op 17 januari 2012.

Bijlage

4

Instandhoudingdoelen Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Neder-Rijn'

Ontwerpbesluit Uiterwaarden Neder-Rijn

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2008/23/EG van 12 november 2007 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van een eerste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 12);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Uiterwaarden Neder-Rijn**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor het volgende natuurlijke habitattype opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:

H3270	Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het <i>Chenopodium rubri p.p.</i> en <i>Bidention p.p.</i>
H6510	Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)

Artikel 2

Het besluit tot aanwijzing van het gebied Neder-Rijn als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) van 24 maart 2000 (N/2000/339; Stcrt. 2000, nr. 65) en gewijzigd bij besluit van 25 april 2003 (N/2002/1466; Stcrt. 2003, nr. 95) en 3 maart 2004 (TRCJZ/2003/10790; Stcrt. 2004, nr. 45) wordt als volgt gewijzigd:

- a. het aangewezen gebied wordt op de in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit beschreven wijze gewijzigd;
- b. de Nota van toelichting met uitzondering van de paragrafen 3.2, 4.1, 4.2 en 4.3 wordt ingetrokken en vervangen door de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit;
- c. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A037	Kleine zwaan
------	--------------

- A068 Nonnetje
 - A119 Porseleinhoen
 - A122 Kwartelkoning
 - A229 IJsvogel
- d. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG:
- A005 Fuut
 - A017 Aalscholver
 - A041 Kolgans
 - A043 Grauwe gans
 - A050 Smient
 - A051 Krakeend
 - A054 Pijlstaart
 - A056 Slobeend
 - A059 Tafeleend
 - A061 Kuifeend
 - A125 Meerkoet
 - A142 Kievit
 - A156 Grutto
 - A160 Wulp
 - A249 Oeverzwaluw
- e. de kaart voor zover van toepassing op het in de aanhef genoemde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart.
2. De in de artikelen 1 en 2 genoemde speciale beschermingszones vormen samen het Natura 2000-gebied **Uiterwaarden Neder-Rijn**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.
3. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van het volgende habitatype, anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:

H91F0 Gemengde oeverformaties met *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxius excelsior* of *Fraxinus angustifolia* langs grote rivieren (*Ulmion minoris*)

Dit betreft habitatypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206).
4. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende soorten, anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:

H1095 Zeeprik

H1099 Rivierprik

H1145 Grote modderkruiper

H1166 Kamsalamander

Dit betreft een soort opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206).

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in de onderstaande vestigingen van de Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- Vestiging Noord: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN;
- Vestiging Oost: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER;
- Vestiging West: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT;
- Vestiging Zuid: Keizersgracht 5, 5611 GB EINDHOVEN.

De terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen van de betreffende gemeente(n), in de kantoren van de waterschappen waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natura2000> en het zal bovendien worden bekendgemaakt in dag-, nieuws- en huis-aan-huisbladen.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn waarin opgenomen:

Nota van toelichting bij de aanwijzing van Uiterwaarden Neder-Rijn als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede Nota van toelichting bij de wijziging van de besluiten N/2000/339, N/2002/1466 en TRCJZ/2003/10790 inhoudende de aanwijzing van Neder-Rijn als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt met dit besluit het besluit tot de aanwijzing van Neder-Rijn als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, inclusief de daarbij behorende Nota van toelichting, gewijzigd. Het betreft verder de vorming van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn, hetgeen gebeurt door aan dit besluit instandhoudingsdoelstellingen toe te voegen.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en soorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

Artikel 2 van het besluit vermeldt de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het eerder genomen besluit tot aanwijzing van het gebied onder de Vogelrichtlijn. Zo wordt de Nota van toelichting, behorende bij het bestaande Vogelrichtlijnbesluit, geheel of nagenoeg geheel ingetrokken en zover noodzakelijk vervangen door deze Nota van toelichting. Alleen de toelichting op de criteria die voor de aanwijzing van het gebied zijn gebruikt, wordt niet ingetrokken en zal in een appendix aan deze Nota worden gehecht. Daarnaast worden de vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied van belang is en waarvoor het wordt geacht te zijn aangewezen.

In artikel 3 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een bepaalde instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft zowel betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten als op de in artikel 2 opgesomde vogelsoorten. De vogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld, zijn geselecteerd aan de hand van de criteria die destijds zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000. Beide aanwijzingen tezamen vormen het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting. Daarbij zijn tevens instandhoudingsdoelstellingen opgenomen voor complementaire doelen, die vermeld zijn in artikel 3.

Artikel 4 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting worden de aanwijzingen op grond van de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld of die zijn

doorgevoerd nadat het gebied als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en (vogel)soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent en worden de eventueel doorgevoerde wijzigingen van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen 'behoud', 'uitbreiding' of 'verbetering' gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van 'behoud' of 'uitbreiding' van oppervlakte en van 'behoud' of 'verbetering' van kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied bepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van 'behoud' of 'uitbreiding' van omvang leefgebied en van 'behoud' of 'verbetering' van kwaliteit van leefgebied.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting twee bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de kwalificatie als speciale beschermingszone in de zin van de Habitatrictlijn en van de toedeling van de instandhoudingsdoelstellingen.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als "Habitatrictlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Amerongse Bovenpolder" en onder nummer NL2003004 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio.

Het gebied is op 24 maart 2000 (N/2000/339), 25 april 2003 (N/2002/1466) en 3 maart 2004 (TRCJZ/2003/10790) onder de naam "Neder-Rijn" ook aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied"). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL9802038. De bestaande Vogelrichtlijnbesluiten N/2000/339, N/2002/1466 en TRCJZ/2003/10790 zijn door middel van dit besluit gewijzigd. Uit de Vogelrichtlijnbesluiten overgenomen tekstdelen zijn in deze Nota van toelichting cursief gezet¹.

Met betrekking tot het Vogelrichtlijngebied kan er in dit besluit naast mogelijke grenswijzigingen ook een wijziging plaatsvinden bij de vogelsoorten, waarvoor dit

¹ De afkorting sbz ("speciale beschermingszone") en de aanduiding "beschermingszone" zijn hierin vervangen door de term "Vogelrichtlijngebied"

gebied destijds is aangewezen. Deze eventuele wijzigingen worden toegelicht in hoofdstuk 4 en bijlage B. In dit besluit worden alle vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied wordt geacht te zijn aangewezen.

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn (landelijk gebiedsnummer 66) omvat derhalve het Vogelrichtlijngebied Neder-Rijn en het Habitatrichtlijngebied Uiterwaarden Neder-Rijn.

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006). Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008). Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura 2000-netwerk.

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn ligt in de provincies Gelderland en Utrecht en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Buren, Neder-Betuwe, Overbetuwe, Renkum, Wageningen, Utrechtse Heuvelrug, Rhenen en Wijk bij Duurstede.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het gebied de Neder-Rijn beslaat de uiterwaarden van de Neder-Rijn tussen Renkum en Wijk bij Duurstede. De rivier vormt een dynamisch systeem, een samenspel tussen natuurlijke processen en menselijk ingrijpen. De Neder-Rijn moet in perioden met hoge rivierafvoer 1/6 van de Rijnafvoer voor haar rekening nemen. In perioden met lage rivierafvoer wordt het water op peil gehouden door de stuw bij Amerongen. De uiterwaarden zijn gevarieerd in breedte en hoogteligging. De uiterwaarden bestaan voornamelijk uit graslanden, afgewisseld met enkele akkers, meidoornhagen, knotwilgen, bosjes, moerasgebiedjes, ontgrondingsgaten en geïsoleerde oude riviertakken. De rivierbedding heeft een breedte van 200 tot 250 meter. Het winterbed varieert in breedte van 500 meter bij Rhenen tot maximaal twee kilometer bij Amerongen.

Karakteristiek voor dit gebied is de overgang van het rivieren landschap naar de hogere gronden: de stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. Enkele voorbeelden zijn de Blauwe Kamer aan de voet van Grebbeberg, de Elster buitenwaarden die grenzen aan het zandgebied Plantage Willem III en de Amerongse Bovenpolder aan de voet van de Amerongse Berg. Op deze overgangen komen restanten van hardhoutooibossen voor. Door kwel vanuit de rivier en vanuit hogere gronden kan het water in poelen en plassen in de uiterwaarden van goede kwaliteit zijn. Een deel van de Amerongse Bovenpolder is aangewezen onder de Habitatrichtlijn en bevat een hoge uiterwaard waar soortenrijke glanshaverhooilanden voorkomen. Het is een geaccidenteerd terrein met hoge, droge ruggen en vochtige laagten die incidenteel

geïnnundeerd worden.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Uiterwaarden Neder-Rijn behoort tot het Natura 2000-landschap 'rivierengebied'.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Uiterwaarden Neder-Rijn is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie paragraaf 4.4). Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen. Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.²

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten.

De Neder-Rijn is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van open water, moerassen en graslanden in de uiterwaarden dat als geheel het leefgebied vormt van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en tevens fungeert als overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschapsecologisch en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan, dat in samenhang met het Vogelrichtlijngebied Gelderse Poort voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Globaal omvat het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn het winterbed van de rivier Neder-Rijn tussen Heteren en Wijk bij Duurstede.

De begrenzingen van het Vogelrichtlijngebied en het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten aangepast:

- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Bestaande bebouwing, bedrijfsterreinen en jachthavens, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn waar mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. Dit betreft percelen³ waar volgens de topografische kaart of op grond van luchtfoto's bebouwing aanwezig is en die verder bestaan uit tuinen of erven die behoren bij het betreffende bebouwde perceel.
- Verharde wegen, die ook reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.

² Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

³ Op de topografische kaart (TOP10-versie, 2005) aangeduid als "Overig bodemgebruik" en "Weiland"

- Jachthavens, die in het Vogelrichtlijngebied tekstueel waren geëxclaveerd, zijn ook op de kaart uitgesloten rekening houdend met de lokale situatie bij de aanwijzing (2000) en de eigendomssituatie.
- Volgens het oorspronkelijke aanwijzingsbesluit volgt de buitengrens van het Vogelrichtlijngebied de buitenteen van de dijk. Deze grens (cq. onderkant talud) is nu ook op de kaart aangegeven.

Overige wijzigingen groter dan 1 ha worden toegelicht in de volgende alinea.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied en/of het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op een aantal plekken aangepast:

- Het Habitatrichtlijngebied (Amerongse Bovenpolder) is uitgebreid met gronden van Staatsbosbeheer (11 ha) vanwege het voorkomen van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (H6510A).
- De (beboste) stuwwal bij Noordberg (10,5 ha) is overgeheveld naar Natura 2000-gebied Veluwe (bijlage A) omdat het uit ecologisch en landschappelijk oogpunt een geheel vormt met de rest van het aldaar aanwezige bos. Dit bos heeft geen betekenis voor watervogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen.
- Bij Elst is een strook grasland (3,3 ha) op de overgang van tuinen naar uiterwaard aan het Vogelrichtlijngebied onttrokken (bijlage A) omdat deze gronden door de ligging geen enkele betekenis hebben voor de watervogels waarvoor het gebied is aangewezen.
- Ten westen van Kasteel Amerongen is een strook langs de bebouwing (2,3 ha) aan het Vogelrichtlijngebied onttrokken (bijlage A). Deze strook die bestaat uit verruigde graslanden en bosaanplant, is gescheiden van de uiterwaard door een wandelpad met hoge bomen. Door ligging en aard heeft deze strook geen enkele betekenis voor de watervogels waarvoor het gebied is aangewezen.

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van 3.222 ha. Daarvan is 3.222 ha aangewezen onder de Vogelrichtlijn en is 87 ha aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Dit geldt ook voor grensoverschrijdende gebieden in Duitsland en België. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend. Voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden. In geval van buitenlandse gebieden betreft dit documentatie die door de betreffende deelstaten van Duitsland (Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen) en gewesten van België (Vlaanderen en Wallonië) zijn gepubliceerd.

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: bestaande bebouwing, tuinen, erven, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in

paragraaf 3.3 is afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen, of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen (van kunstmatige aard) kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) zal het definitieve aanwijzingsbesluit voor wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking worden ingeschreven. Kadastrale percelen die over een breedte van minder dan 5 meter overlappen met het aangewezen gebied worden geacht daarvan geen deel uit te maken. Dit betekent dat bij de definitieve aanwijzing aldaar de kadastrale lijn zal worden aangehouden. Hierbij wordt er vanuitgegaan dat de kadastrale lijn een betrouwbare grens vormt tussen verschillende terreintypen voortkomend uit verschillen in grondgebruik (bv. een wegberm langs een graslandperceel).

Met betrekking tot het grensverloop langs hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen indien dergelijke wateren een ecologisch en/of waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige waterafhankelijke habitattypen en/of leefgebieden van soorten.
- Waar de buitengrens van een (deelgebied van een) Habitatrichtlijngebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenkruinlijn (aan de gebiedszijde) tenzij het betreffende dijktaalud geen actuele of potentiële betekenis heeft voor de instandhouding van het gebied.
- In de overige gevallen waar de buitengrens samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk (aan de gebiedszijde).

- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.

4. NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en Habitatrichtlijnsoorten waarvoor het gebied is aangewezen. Paragraaf 4.2.3 vermeldt de vogelsoorten waarvoor het gebied onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Op alle vermelde habitattypen en soorten is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrichtlijngebied van toepassing zijn. Tenslotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I⁴)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrichtlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarvoor de betreffende habitattypen zijn aangemeld.

Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

- H3270** Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodion rubri p.p.* en *Bidention p.p.*
Verkorte naam Slikkige rivieroever
- H6510** Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
Verkorte naam Glanshaver- en vossenstaarthooilanden
 betreft het subtype:
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (*glanshaver*)
- H91F0** Gemengde oeverformaties met *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* of *Fraxinus angustifolia* langs grote rivieren (*Ulmenion minoris*)⁵
Verkorte naam Droge hardhoutooibossen

⁴ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, Pb EG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PB EG L 80, 21.3.2007, p. 15).

⁵ De genoemde habitatwaarde is als complementair doel aan het Vogelrichtlijngebied toegevoegd.

4.2.2 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II⁴)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarvoor de betreffende soorten zijn aangemeld. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

- H1095** Zeeprik (*Petromyzon marinus*)⁵
- H1099** Rivierprik (*Lampetra fluviatilis*)⁵
- H1145** Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)⁵
- H1166** Kamsalamander (*Triturus cristatus*)⁵

4.2.3 Vogelrichtlijn: vogelsoorten (bijlage I en artikel 4.2)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn⁶:

- A037** Kleine zwaan (*Cygnus columbianus*)
- A068** Nonnetje (*Sterna paradisaea*)
- A119** Porseleinhoen (*Porzana porzana*)
- A122** Kwartelkoning (*Crex crex*)
- A229** IJsvogel (*Alcedo atthis*)

Andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2):

- A005** Fuut (*Podiceps cristatus*)
- A017** Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*)
- A041** Kolgans (*Anser albifrons*)
- A043** Grauwe gans (*Anser anser*)
- A050** Smient (*Anas Penelope*)
- A051** Krakeend (*Anas strepera*)
- A054** Pijlstaart (*Anas acuta*)
- A056** Slobeend (*Anas clypeata*)
- A059** Tafeleend (*Aythya farina*)
- A061** Kuifeend (*Aythya fuligula*)
- A125** Meerkoet (*Fulica atra*)
- A142** Kievit (*Vanellus vanellus*)
- A156** Grutto (*Limosa limosa*)
- A160** Wulp (*Numenius arquata*)
- A249** Oeverzwaluw (*Riparia riparia*)

In bijlage B.4 zijn alle gebieden vermeld waarin de betreffende vogelsoorten zijn opgenomen. Wijzigingen ten opzichte van de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (2000) zijn verklaard in bijlage B.2 van deze Nota van toelichting.

⁶ laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, Pb EG L 363, 20.12.2006, p. 368-405

4.3 Habitatrichtlijn: selectiecriteria

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de “vijf belangrijkste gebieden” geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van “drie belangrijkste gebieden” per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁷ geldt een aantal van “tien belangrijkste gebieden” en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van “vijf belangrijkste gebieden” per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor enkele verspreid over het land voorkomende habitattypen, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd⁸. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding⁹ (zie ook bijlage B.3).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de “vijf belangrijkste gebieden” geselecteerd. Voor prioritaire soorten⁷ geldt een aantal van “tien belangrijkste gebieden”. Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹⁰. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding (zie ook bijlage B.3).

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrichtlijngebied

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied is bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (H6510A) komt voor in een brede strook langs de rivier over de gehele lengte van het gebied. Het habitatype slikkige rivieroever (H3270), dat afhankelijk van het verloop van de rivierwaterstand van jaar tot jaar op verschillende plekken tot ontwikkeling komt, wordt aangetroffen op de rivieroever tussen de kribvakken, zoals in de waarden van Amerongen.

⁷ In bijlagen I en II van de Habitatrichtlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje

⁸ Habitattypen waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: slijkgrasvelden (H1320) en ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C).

⁹ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003)

¹⁰ Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprik (H1095), elft (H1102), zalm (1106), bittervoorn (H1134), kleine modderkruiper (H1149) en platte schijfhoren (H4056).

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitattype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en soorten. Voor een beperkt aantal soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 ‘complementaire doelen’ geformuleerd. Het betreft soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrichtlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrichtlijngebieden ‘ontwikkeldoelen’ zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen voldoende gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig onderdeel uit van de aanwijzingsbesluiten, maar de habitattypen en soorten worden niet aangemeld bij de Europese Commissie.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹¹, op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, hun landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden, kernopgaven geformuleerd. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten (‘richting geven’) en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000doelendocument.

¹¹ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft, staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen

H3270 Slikkige rivieroever

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype slikkige rivieroever komt voor in de waarden van Amerongen. Plaatselijk zijn mogelijkheden om groeiplaatsen voor het habitatype te creëren dan wel verbeteren.

H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A).

Toelichting De hoge delen van de Amerongse Bovenpolder bevatten enkele van de fraaiste voorbeelden van het glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A) in ons land. Het betreft een vlakvormig voorkomen van het habitatype. De beste kansen voor uitbreiding bestaan in de hooggelegen delen van de uiterwaard die niet vergraven zijn.

5.4 Vogelrichtlijn: broedvogels

A119 Porseleinhoen

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting Van oudsher vormen de uiterwaarden van de grote rivieren een belangrijk broedgebied voor sterk wisselende aantallen van het porseleinhoen. Doorslaggevend is de waterstand in mei – juni. Bij omvangrijke inundaties in deze periode vestigen zich ten minste 10 paren (bijvoorbeeld 12 paren in 1999). In droge voorjaren worden hooguit enkele paren vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar kan in gunstige jaren wel een bijdrage gaan leveren aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A122 Kwartelkoning

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De rijk gestructureerde hooilanden en ruigten in de rivieruiterwaarden vormen het belangrijkste broedgebied in Nederland. Het afgelopen decennium vormde dit deel van de uiterwaarden een onderdeel van het broedgebied langs de beneden-rivieren (gemiddeld 10 in 1993-97 en 21 paren in 1999-2003, maximaal 32 paren 2003). Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A229 Ijsvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting Na strenge winters kan de ijsvogel geheel afwezig zijn, maar na een reeks zachte winters komen meerdere paren tot broeden (bijvoorbeeld 5 paren in 1994). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt in gunstige jaren wel bij aan de draagkracht in de regio 'grote rivieren' ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A249 Oeverwaluw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 80 paren.

Toelichting Steile oeverkanten in zandwinplassen bieden in recente jaren geschikte broedplekken voor de oeverwaluw. Het aantal getelde paren fluctueert sterk gedurende het afgelopen decennium met een maximum van 877 paren in 2000 en een minimum van 43 paren in 2002. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

5.5 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels**A005 Fuut**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 80 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de fuut onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn vooral na 1990 toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 130 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. In de jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen, daarna fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen waren van 1993-1997 van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De aantallen zijn sterk fluctuerend en recentelijk heeft zich een landelijke afname afgetekend. De draagkracht is berekend over de jaren 1999-2003, de periode voor de landelijke afname. Deze afname is waarschijnlijk ten dele een gevolg van een afname in de internationale populatieomvang.

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.900 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 8% is toegestaan, ten gunste van het habitatype H91F0 droge hardhoutooibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Aantallen kolgans zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied als foerageergebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 1.3% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstelling voor de kolgans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de kolgans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A043 Grauwe gans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 880 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 8% is toegestaan, ten gunste van het habitatype H91F0 droge hardhoutooibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Het gebied heeft voor de grauwe gans onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied als foerageergebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 1,0% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de grauwe gans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de grauwe gans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is

van een directe relatie met het instandhoudingsdoelstellingen van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.400 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 8% is toegestaan, ten gunste van het habitatype H91F0 droge hardhoutooibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Het gebied heeft voor de smient onder andere een functie als slaappleats en als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen en rond 1995 vervolgens afgevlakt. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied als foerageergebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 0,5% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de smient als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de smient. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de krakeend onder andere een functie als foerageergebied. Sinds midden jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de pijlstaart onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop toonde een dal in de tweede helft van de jaren tachtig en daarna een toename met sterke fluctuaties. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de slobeend onder andere een functie als foerageergebied. In de tweede helft van de jaren tachtig is de populatie toegenomen, daarna fluctuerend (net als langs de IJssel). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de tafeleend onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen. Sinds 1995 was er sprake van een afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de afname is niet gelegen in dit gebied.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 630 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kuifeend onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen. Vanaf 1995 was er sprake van een tijdelijke afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A068 Nonnetje

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor het nonnetje onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn rond 1990 afgenomen, net als langs de IJssel, maar dit lijkt een gevolg van een opeenvolging van zachte winters. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.700 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond begin jaren tachtig en daarna een afname. Aantallen zijn sinds 1996 opnieuw afgenomen, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A142 Kievit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kievit onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in de eerste helft van de jaren negentig en daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding op onderdeel populatie.

A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de grutto onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Aantallen zijn sterk fluctuerend, maar met positieve tendens. Behoud van de huidige situatie is voldoende daar de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels.

A160 Wulp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wulp onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Er is sprake van een sterke doorgaande toename van de aantallen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

5.6 Complementaire doelen

De instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrictlijn- en Vogelrichtlijngebied heeft mede betrekking op één of meer complementaire doelen die voor bepaalde habitattypen en/of (vogel)soorten zijn gesteld. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft ten eerste vogelsoorten (bijlage I en andere trekvogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn) die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren. Ten tweede gaat het om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn) met een zeer ongunstige staat van instandhouding en voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding. De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van de landelijke doelen voor de betreffende habitatype(n) en (vogel)soort(en). Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (paragraaf 3.3). In dit gebied gelden de volgende complementaire doelen:

5.6.1 Complementaire doelen: habitattypen**H91F0 Droge hardhoutooibossen**

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Vanwege de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is een instandhoudingdoelstelling geformuleerd voor het habitatype droge hardhoutooibossen dat in het Vogelrichtlijngebied op verschillende locaties op de overgang van rivierdal naar stuwwal (Amerongse Berg, Doorwertse uiterwaarden, Wageningse berg, Grebbeberg) fragmentarisch voorkomt. Op al deze locaties bestaan, zonder dat de doorstroming in gevaar komt, kleinschalige mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

5.6.2. Complementaire doelen: soorten**H1095 Zeeprik**

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Uiterwaarden Neder-Rijn is als doortrekgebied voor de zeeprik van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang. Enige uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied.

H1099 Rivierprik

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Uiterwaarden Neder-Rijn is als doortrek- en opgroeigebied voor de rivierprik van groot belang. Enige uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied.

H1145 Grote modderkruiper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

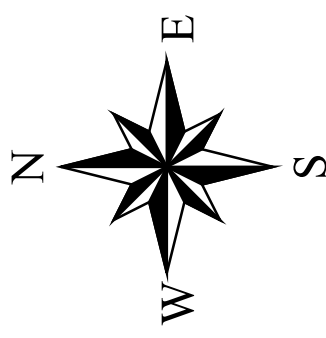
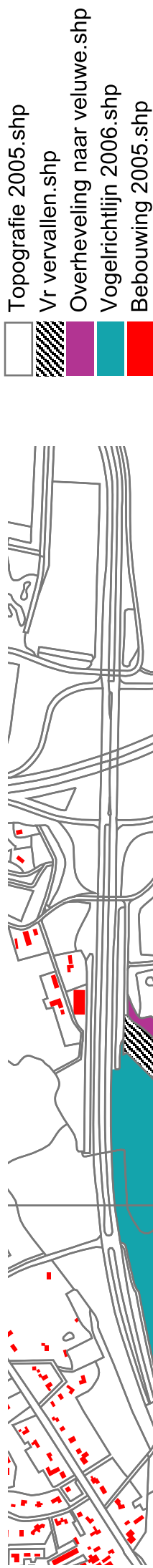
Toelichting De grote modderkruiper komt in het Vogelrichtlijngebied voor in kleine aantallen.

H1166 Kamsalamander

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kamsalamander komt op verschillende plaatsen in het vogelrichtlijngebied voor , met een concentratie in de Bovenste Polder onder Wageningen. Behoud omvang en kwaliteit leefgebied zijn van belang voor de instandhouding van de soort die landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert.

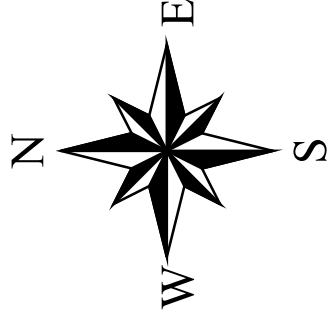
Overheveling van Uiterwaarden Nederrijn naar Veluwe

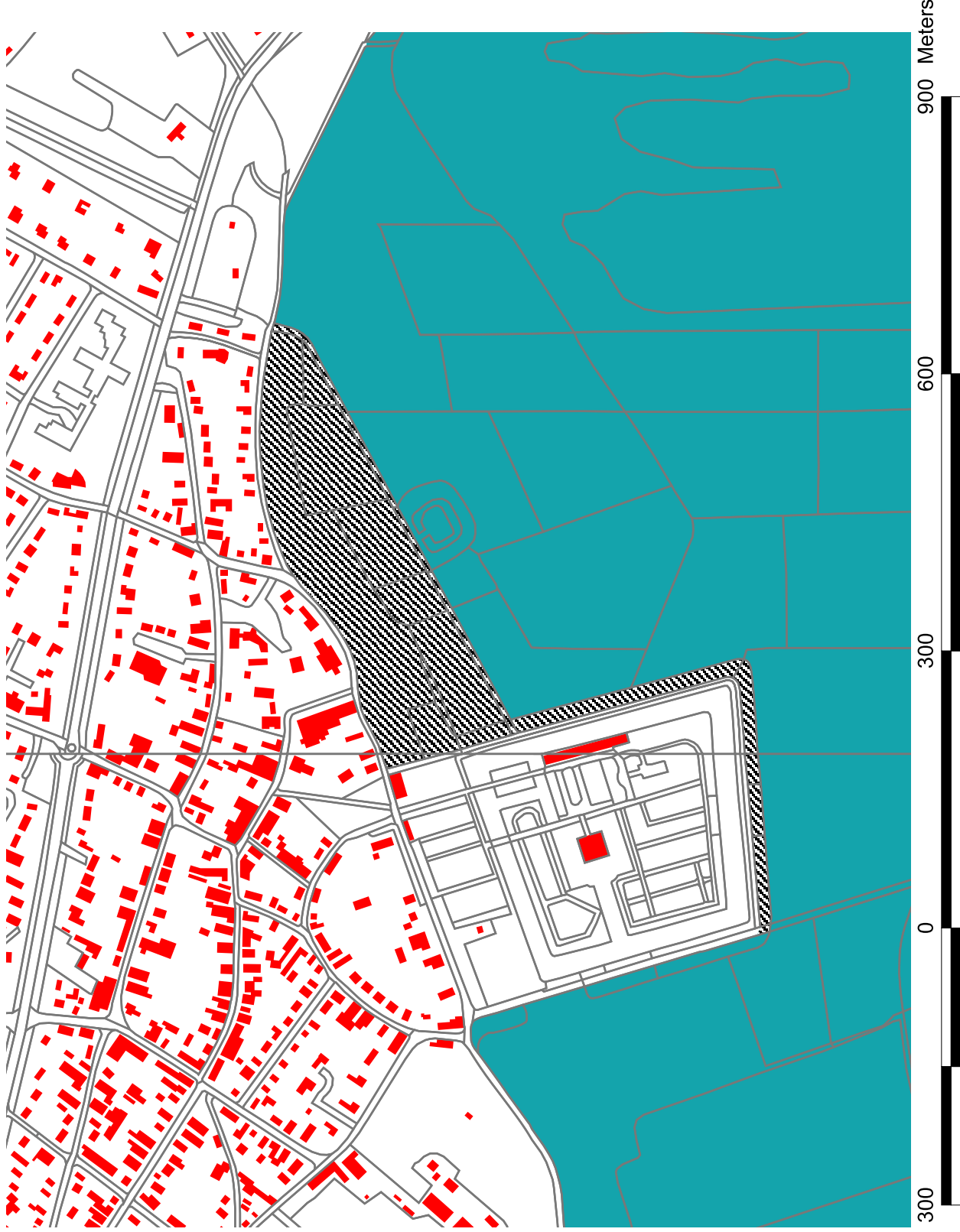
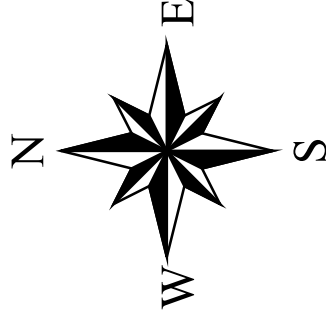
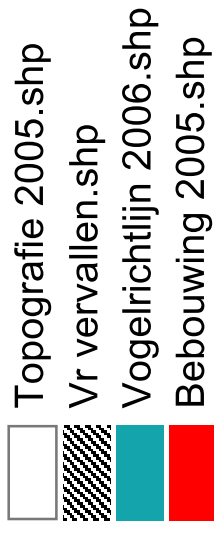
Verkleining Uiterwaarden Nederrijn bij Elst

- Topografie 2005.shp
- Vr vervallen.shp
- Vogelrichtlijn 2006.shp
- Bebouwing 2005.shp

Verkleining Uiterwaarden Nederrijn bij Amerongen

Toelichting op wijzigingen Natura 2000-waarden, op selectie als Habitatrichtlijngebied en op toewijzing van instandhoudingsdoelstellingen

- B1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
- B2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van eerdere aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (paragraaf 4.2.3)
- B3. Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied

- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) is het gebied ook aangewezen voor de habitattypen droge hardhoutooibossen (H91F0) en slikkige rivieroever (H3270) en de habitatsoorten zeeprk (H1095), rivierprk (H1099), kamsalamander (H1166) en grote modderkruiper (H1145).
- Vanwege de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is een complementair doel geformuleerd voor het habitatype droge hardhoutooibossen (H91F0) dat in het Vogelrichtlijngebied op verschillende locaties op de overgang van rivierdal naar stuwwal (Amerongse Berg, Doorwertse uiterwaarden, Wageningse berg, Grebbeberg) fragmentarisch voorkomt. Op al deze locaties bestaan, zonder dat de doorstroming in gevaar komt, kleinschalige mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Het habitatype slikkige rivieroever (H3270) komt voor binnen de begrenzing van het Habitatrichtlijngebied.
- Omdat Uiterwaarden Neder-Rijn als doortrekgebied voor de zeeprk (H1095) van groot belang is en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang is, is een complementair doel geformuleerd voor de zeeprk.
- Omdat Uiterwaarden Neder-Rijn als doortrek- en opgroeigebied voor de rivierprk (H1099) van groot belang is, is een complementair doel geformuleerd voor de rivierprk.
- Voor de grote modderkruiper (H1145) en kamsalamander (H1166) zijn complementaire doelen opgenomen ten behoeve van de landelijke dekking van en spreiding binnen het Natura 2000-landschap rivierengebied van deze soorten. De voorkomens van beide soorten in de Vogelrichtlijngebieden leveren hieraan een wezenlijke bijdrage.

B2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van eerdere aanwijzing als Vogelrichtlijngebied

De vogelsoorten waarvoor het gebied in 2000 is aangewezen, zijn ontleend aan SOVON (2000)¹². De criteria die daarin zijn opgenomen zijn ontleend aan de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn 2000¹³. Voor eventuele aanpassing van de betreffende vogelsoorten is gebruik gemaakt van SOVON & CBS (2005)¹⁴ waarin de ontwikkeling van vogelaantallen in de laatste decennia is beschreven. Dit rapport heeft ten grondslag gelegen aan de formulering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Vogelrichtlijnsoorten. In bijlage 1 van dit rapport zijn de verschillen aangegeven tussen de soortenlijsten per gebied die in beide rapporten zijn opgenomen.

- In vergelijking met de oorspronkelijke aanwijzing van maart 2000 is één vogelsoort van bijlage I niet meer opgenomen: brandgans (A045). Het gebied is van marginale betekenis

¹² Belangrijke vogelgebieden in Nederland 1993-97. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

¹³ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing

¹⁴ Trends van vogelaantallen in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. Centraal Bureau voor de Statistiek & SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

voor de landelijke staat van instandhouding van deze soort als niet-broedvogel door afname van de relatieve bijdrage, en er is geen landelijke verbeteropgave.

- In aanvulling op de oorspronkelijke aanwijzing van maart 2000 is de oeverzwaluw (A249) aangewezen voor het Vogelrichtlijngebied. Uit recente informatie is gebleken dat de soort voorkomt binnen de begrenzing van het gebied.

B3. Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden

H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (*glanshaver*)

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het subtype *glanshaver* van dit habitatype drie gebieden geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038), Uiterwaarden Neder-Rijn (066) en Uiterwaarden Waal (068).

Langs de IJssel komt dit habitatype verspreid voor, deels vlakdekkend met een oppervlakte van ruim 50 ha. Ook in de Amerongse Bovenpolder (Uiterwaarden Neder-Rijn, 066) komt dit habitatype vlakdekkend voor (ruim 35 ha). Langs de Waal bedraagt de oppervlakte in het aangemelde Habitatrichtlijngebied minder (circa 10 ha). Het gebied Biesbosch (112) herbergt een groter oppervlakte dan het gebied Uiterwaarden Waal (ruim 80 ha). Op grond van de huidige kennis kunnen Biesbosch (112), Uiterwaarden IJssel (038) en Uiterwaarden Neder-Rijn (066) daarom nu als de “drie belangrijkste” worden beschouwd. Vanuit het oogpunt van geografische spreiding kunnen de volgende gebieden aan de selectie worden toegevoegd: Leenderbosch, Groote Heide en De Plateaux (136) in Hogere zandgronden, Zuid¹⁵ en Geuldal (157) in Heuvelland.

B4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen

De hier vermelde gebiedsdoelen van de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van onderhavig besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten worden beschouwd als ‘indicatieve’ opgaven en kunnen nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor ieder habitatype, habitatsoort, broedvogelsoort en niet-broedvogelsoort waarvoor onderhavig gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudsopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Waar in de vogeltabellen wordt geschreven A...b betreft het een broedvogel en waar wordt geschreven A...n betreft het een niet-broedvogel. Regels in cursief betreffen complementaire doelen (toelichting in Natura 2000 Doelendocument, paragraaf 3.3).

Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding (SvI) van betreffende habitatype of (vogel)soort genoemd. Indien de landelijke doelstelling van betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Indien de instandhoudingsdoelstelling van onderhavig gebied afwijkt van de landelijke doelstelling dan is dit nader gemotiveerd.

¹⁵ Voor de selectie is het Natura 2000-landschappen Hogere Zandgronden ingedeeld in drie regio's: Noord (Groningen, Friesland, Drenthe), Midden (Gelderland, Twente), Zuid (Noord Brabant, Limburg).

4.1 Habitatrichtlijn: habitattypen

Habitatype H3270 - Slikkige rivieroeveren				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	behoud	ontwerpbesluit
108	Oude Maas	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
152	Grensmaas	behoud	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding voor het habitatype slikkige rivieroeveren is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als 'matig ongunstig'. De doelstelling voor habitatype in het habitatrichtlijngebied Uiterwaarden Neder-Rijn sluit aan bij de landelijke doelstelling.

Habitatype H6510A – Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (<i>glanshaver</i>)				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als 'matig ongunstig'. De instandhoudingsdoelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn wijkt op het aspect kwaliteit af van de landelijke doelstelling, omdat in dit gebied reeds enkele van de fraaiste voorbeelden van het habitatype voorkomen. Om de gunstige staat van instandhouding te realiseren is in dit gebied daarom geen verbetering van kwaliteit nodig.

Habitatype H91F0 – Droge hardhoutooibossen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
143	Zeldersche Driessen	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het habitatype droge hardhoutooibossen is beoordeeld als 'zeer ongunstig'. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn sluit aan bij de landelijke doelstelling.

4.2. Habitatrichtlijn: soorten

H1095 - Zeeprik					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	besluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de zeeprik is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De complementaire doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn wijkt op het aspect omvang leefgebied af van de landelijke doelstelling, omdat uitbreiding van het leefgebied, bijv. door aanleg van nevengeulen hier niet reëel is.

H1099 - Rivierprik					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	besluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de rivierprik is beoordeeld als 'matig ongunstig'. De complementaire doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn wijkt op het aspect omvang leefgebied af van de landelijke doelstelling, omdat uitbreiding van het leefgebied, bijvoorbeeld door aanleg van nevengeulen hier niet reëel is.

H1145 – Grote modderkruiper Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
056	Arkemheen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de grote modderkruiper is beoordeeld al matig ongunstig. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn wijkt af van de landelijke doelstelling. Behoud van het leefgebied in het Vogelrichtlijndeel van het gebied is voldoende.

H1166 - Kamsalamander Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
062	Willinks Weust	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

063	Bekendelle	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
064	Wooldse Veen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
070	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	concept-ontwerp
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
123	Zwin & Kievittepolder	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
149	Meinweg	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de kamsalamander is beoordeeld als ‘matig ongunstig’. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn wijkt af van de landelijke doelstelling. Het gebied biedt vooralsnog niet of nauwelijks mogelijkheid tot uitbreiding omvang en kwaliteit leefgebied van de kamsalamander.

4.3 Vogelrichtlijn: broedvogels

Voor de doelen op gebiedsniveau die aangeven dat het leefgebied nog niet op orde is, is gekozen voor een “en/of” formulering. Daarmee wordt op het niveau van de Natura 2000-beheerplannen “ruimte gelaten” om te bepalen of ingezet wordt op uitbreiding omvang én verbetering kwaliteit leefgebied of dat wordt ingezet op alleen verbetering kwaliteit of alleen uitbreiding omvang leefgebied.

A119b – Porseleinhoen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
012	Sneekerveergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	concept-ontwerp
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp
140	Groote Peel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het porseleinhoen (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'zeer ongunstig' en 'matig ongunstig'. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A122b – Kwartelkoning				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
012	Sneekerveergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de kwartelkoning (broedvogel) is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk 'gunstig' en 'matig ongunstig'. Uitbreiding en verbetering leefgebied in het rivierengebied is noodzakelijk omdat de toekomst van de grote broedpopulatie in Oost-Groningen (Oldambt) hoogst onzeker is. De soort is hier afhankelijk van de gewaskeuze in de akkerbouw.

A229b – IJsvogel				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	concept-ontwerp

De staat van instandhouding van de ijsvogel (broedvogel) is beoordeeld als 'gunstig'. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A249b – Oeverwaluw				
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied				
Gebied nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Besluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van de oeverzwaluw (broedvogel) is beoordeeld als 'gunstig'. De doelstelling van het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn sluit aan bij de landelijke doelstelling.

4.4. Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

Niet-broedvogelsoorten Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied			
Vogelsoort	Aantal gebieden	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied
A005 Fuut ^a	24	behoud	behoud
A017 Aalscholver	26	behoud	behoud
A037 Kleine zwaan ^b	29	behoud	behoud
A041 Kolgans	36	behoud	behoud
A043 Grauwe gans	31	behoud	behoud
A050 Smient	44	behoud	behoud
A051 Krakeend	35	behoud	behoud
A054 Pijlstaart ^c	25	behoud	behoud
A056 Slobeend	38	behoud	behoud
A059 Tafeleend ^d	17	behoud	behoud
A061 Kuifeend ^c	21	behoud	behoud
A068 Nonnetje ^a	17	behoud	behoud
A125 Meerkoet ^e	23	behoud	behoud
A142 Kievit ^c	11	behoud	behoud
A156 Grutto ^f	23	behoud	behoud
A160 Wulp	17	behoud	behoud

- (a) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling geformuleerd voor de fuut en het nonnetje vanwege slechte stuurbaarheid van vermoedelijke oorzaken (Natura 2000 doelendocument (2006), p201/206).
- (b) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de kleine zwaan geformuleerd. De recente afname is verbonden aan een afname op internationaal niveau en mogelijk aan enkele andere slecht stuurbare factoren. (Natura 2000 doelendocument (2006), p202).
- (c) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de pijlstaart, kuifeend en kievit geformuleerd, omdat de matig ongunstige staat van instandhouding alleen gebaseerd is op toekomstverwachting (Natura 2000 doelendocument (2006), p204/205/208).
- (d) Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de tafeleend geformuleerd, vanwege slecht stuurbare oorzaken en enige compensatie door toename in de randmeren. (Natura 2000 doelendocument (2006), p205).
- (e) Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de meerkoet geformuleerd, omdat de matig ongunstige staat van instandhouding alleen gebaseerd is op de populatie (en niet het leefgebied) (Natura 2000 doelendocument (2006), p207).
- (f) De grutto heeft landelijk een opgave voor uitbreiding omvang en verbeteropgave kwaliteit leefgebied. Aangezien deze opgave niet te realiseren is binnen het Natura 2000-netwerk is in alle gebieden een behoudsopgave voor de grutto geformuleerd (Natura 2000 doelendocument (2006), p209).

De staat van instandhouding van bovenstaande niet-broedvogelsoorten is beoordeeld als 'gunstig', tenzij anders aangegeven. Alle gebiedsdoelen van bovenstaande soorten sluiten aan bij de landelijke doelstelling.

Appendix

Toelichting op de selectie- en begrenzingscriteria die bij de aanwijzing van het Vogelrichtlijngebied Neder-Rijn gebruikt zijn.

Onderstaande paragrafen zijn opgenomen in de Nota van toelichting van het Vogelrichtlijnbesluit.

3. Gebiedsbeschrijving, aanduiding leefgebied en begrenzing

3.2 Aanduiding leefgebied

De Neder-Rijn is aangewezen als sbz onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van open water, moerassen en graslanden in de uiterwaarden dat als geheel het leefgebied vormt van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en tevens fungeert als overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van de sbz is zo gekozen dat een in landschapsecologisch en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan, dat in samenhang met SBZ Gelderse Poort voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

4. Vogelkundige waarden

4.1 Kwalificerende vogelsoorten

Neder-Rijn kwalificeert als sbz onder de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen van de kleine zwaan en kolgans¹ die het gebied benutten als overwinteringsgebied en/of rustplaats. Het gebied kwalificeert tevens omdat het behoort tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden voor de kwartelkoning in Nederland.

Soort van Bijlage I waarvoor het gebied tot "een van de vijf belangrijkste" in Nederland behoort

Soort	Art. 4	Brv ^a	Totale populatie ^b	% in 5e ^c	% in Vogelrichtlijngebied ^d	Telperiode
kwartelkoning <i>Crex crex</i>	1	ja	100	3%	10%	1993-97

Soort van Bijlage I en een trekkende watervogelsoort waarvoor het gebied aan de 1%-drempel voldoet

Soort	Art. 4	Brv ^a	Biogeogr. Populatie ^e	1% Biopop ^f	% in Vogelrichtlijngebied ^g	Telperiode
kleine zwaan <i>Cygnus columbianus</i>	1	nee	W-Siberië/ NW-Europa	170	1,7%	1993-97
kolgans <i>Anser albifrons</i>	2	nee	NW-Siberië/NW-Europa	6000	1,5%	1993-96

¹ Onderstreepte soorten zijn opgenomen in Bijlage I van de Richtlijn (artikel 4.1)

- (a) De kwalificatie betreft in het gebied broedende (indien ingevuld met "ja") of niet-broedende vogels ("nee")
- (b) Omvang Nederlandse broedpopulatie (gemiddelde; in paren)
- (c) Aantal in het op vier na belangrijkste gebied (5e gebied) uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie
- (d) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke broedpopulatie (broedvogels)
- (e) Biogeografische populatie waartoe de in Nederland pleisterende exemplaren van deze soort worden gerekend
- (f) Drempelwaarde zijnde 1% van de betreffende biografische populatie (biografische populatie en drempelwaarde ontleent aan Rose & Scott 1997, Waterfowl Population Estimates – 2-edition. Wetlands International, Wageningen)
- (g) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de biogeografische populatie

4.2 Andere relevante vogelsoorten

Andere soorten van Bijlage I waarvoor het gebied van betekenis is, zijn porseleinhoen, ijsvogel (broedvogels); brandgans, nonnetje (niet-broedvogels). Andere trekkende vogelsoorten waarvoor het gebied van betekenis is als broedgebied, overwinteringsgebied en/of rustplaats: fuut, aalscholver, grauwe gans, smient, krakeend, pijlstaart, slobbeend, tafeleend, kuifeend, meerkoet, kievit, grutto, wulp en oeverzwaluw. De biotopen van deze vogels hebben mede de begrenzing van dit gebied bepaald.

4.3 Plaatselijke omstandigheden

Kleine zwaan en kolgans gebruiken de uiterwaarden als voedselgebied met zwaartepunten in de Bovenpolder bij Wageningen en Schoutenwaard (kleine zwaan) en tussen Amerongen en Wijk bij Duurstede (kolgans, brandgans). Slaapplaatsen zijn gelegen in de Bovenpolder (kribvakken) en de Schoutenwaard (Kleine zwaan) en bij Maurik (kolgans). Fuut, aalscholver, meerkoet en diverse eendensoorten komen verspreid over het gehele gebied voor, hoewel de vis- en benthoseters vooral worden aangetroffen tussen Heteren en Rhenen. Kuif- en tafeleend rusten overdag op de grotere plassen in de uiterwaarden en rond de stuwen, terwijl 's nachts tussen de kribben op de rivier wordt gefoerageerd. Geïndeelde uiterwaarden hebben een grote aantrekkingskracht op krakeend, pijlstaart en slobbeend die verder grotendeels beperkt zijn tot de ondiepe plassen in het gebied. In het voorjaar heeft ook de grutto een voorkeur voor ondergelopen land (o.a. Schoutenwaard). Kievit en wulp komen in het winterseizoen in de graslanden van de uiterwaarden voor. Het aangewezen gebied is verder nog één van de weinige graslandgebieden van Nederland waar nog jaarlijks broedterritoria van de kwartelkoning worden vastgesteld. Territoria van deze soort worden voornamelijk aangetroffen in de Wageningse Uiterwaarden, Blauwe Kamer (Rhenen) en de Amerongse Bovenpolder.

Bijlage

5

Wezenlijke waarden en kenmerken EHS, Provincie Utrecht

Ruimtelijk beleid binnen de EHS (Heuvelrug):

Schema van criteria en hulpmiddelen voor toetsing van significante aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden (nee, tenzij)

Inleiding

Uitbreidingen van recreatiebedrijven kunnen leiden tot significante aantasting van de EHS. Wezenlijke waarden en kenmerken moeten daarbij worden ontzien. Door GS van de Provincie Utrecht zijn vier hoofdaspecten aangewezen die bepalen welke waarden en kenmerken binnen de EHS als wezenlijk moeten worden aangemerkt:

1. De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit (bijzondere samenhang abiotische en biotische kenmerken, goed ontwikkelde systemen, zoals waardevolle oude boskernen)
2. Gebieden die bepalend zijn voor de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS
3. De aanwezigheid van bijzondere soorten.
4. De aanwezigheid van essentiële verbindingen (bijvoorbeeld foerageer- en migratieroutes).

Als de EHS op één van deze vier hoofdaspecten wordt aangetast, dan is er sprake van significante aantasting van de EHS en kan de ingreep niet plaatsvinden zoals beoogd. Er moet dan gekeken worden naar alternatieven.

Om te toetsen of er al of niet significante aantasting plaatsvindt, zijn gedetailleerdere beoordelingscriteria nodig. Deze criteria en bijbehorende hulpmiddelen en informatiebronnen worden hieronder per hoofdaspect verduidelijkt. Verscheidene hulpmiddelen zijn ook in het reguliere RO-traject al noodzakelijk en daarom niet nieuw. Een deel wordt momenteel nog door de provincie uitgewerkt of beter toegankelijk gemaakt.

In het GS-besluit is ook aangegeven dat via een quick scan een eerste oordeel gevraagd kan worden van de provincie. Indien daarbij nader onderzoek aanbevolen wordt, vanwege het ontbreken van noodzakelijke gegevens, dan zal via de quick scan de onderzoeksvraag toegespitst worden. In de begeleidende brief bij dit schema heeft GS de quick scan verder uitgewerkt. Vanwege het nog niet beschikbaar zijn van een aantal kaarten en databases zullen de eerste periode wat meer onderzoeken gevraagd moeten worden. Daarbij dient bedacht te worden dat dit onderzoek in de Nota Ruimte en het Streekplan een verantwoordelijkheid zijn van de initiatiefnemer, het beschikbaar stellen van kaarten en databases is een extra service van de provincie aan de initiatiefnemer.

Toelichtingen

1. Zones met bijzondere ecologische kwaliteit

Wordt verdeeld in actueel en potentieel. Actueel: wat er nu is, potentieel: aangewezen natuurdoelen, die in detail in het veld bepaald moeten worden op basis van aanwezige abiotische omstandigheden (bodem, grond- en oppervlaktewater, milieu etc.) (tekst nog pm).

Toetsaspecten significantie	Toelichting	Informatiebron	Regulier RO of extra
ACTUELE WAARDEN			
1. Provinciale natuurwaardering Aantasten van gebieden met de natuurwaarden "uitstekend" en "goed".	Om de kwaliteit van natuur te kunnen beschrijven wordt gebruik gemaakt van natuurwaardering van locaties. De natuurwaardering voor een locatie kan worden gedefinieerd als de mate van voorkomen van karakteristieke soorten, uitgedrukt in een schaal van uitstekend – goed – redelijk - matig. Hiervoor worden natuurgegevens gebruikt die de provincie heeft verzameld in de EcoDataBank. Op de provinciale website "Buiten in	– De website "Buiten in beeld" is nuttig voor een eerste oriëntatie op waar hoge natuurwaarden zijn en mogelijk significante aantasting plaats kan vinden. – Voor toepassing kunnen gedetailleerde kaarten met gegevens worden aangevraagd via natuurinfo@provincie-utrecht.nl.	Ook voor het reguliere RO-traject dienen actuele natuurwaarden in kaart te worden gebracht ter bepaling van de passende bestemming en voor de natuurtoets t.b.v. de Flora- en Faunawet.

	Beeld" (http://www.provincie-utrecht.nl/buiteninbeeld) wordt de systematiek en berekening van die natuurwaardering uitgelegd. Tot nu toe zijn deze berekeningen alleen toepasbaar op de floragegevens. N.B.: van niet alle plekken in de provincie zijn gegevens beschikbaar. Dit betekent dat ook als het niet op de kaart staat, er wel natuurwaarden aanwezig kunnen zijn. Op de kaarten zal dit zoveel mogelijk zichtbaar gemaakt worden, op dit moment is dat nog niet voor 100% het geval.	– In de toekomst is het de bedoeling dat de kaartlagen ook digitaal (als shp- of jpg-bestand) direct kunnen worden gedownload van het provinciale portaal voor toepassing in documenten en programma's van gemeenten en onderzoeksbureaus.		
2. Oude boskernen Aantasten van oude boskernen van de categorie "zeer waardevol" en "bijzonder waardevol".	Oude boskernen zijn actuele groeiplaatsen van autochtone bomen en struiken welke afstammelingen zijn van oorspronkelijk inheemse flora die na de ijstijd op eigen kracht Nederland heeft bereikt. De groeiplaats kan zowel bos betreffen als ook een houtwal of een enkele boom of struik welke als relict van het oorspronkelijke bos te beschouwen is. De provincie heeft voor de Heuvelrug de oude boskernen op grond van oude topografische kaarten en veldonderzoek in kaart gebracht. De boskernen zijn in drie waardeklassen ingedeeld.	– De kaart is ook verwerkt in Buiten in Beeld . – In de toekomst is het de bedoeling dat de kaart ook digitaal (als shp- of jpg-bestand) direct kan worden gedownload van het provinciale portaal.	Worden door de provincie ook in reguliere plantoetsing in overwegingen meegenomen.	
3. Biodiversiteitsgebieden Aantasten van een prioritair biodiversiteitsgebied dat geheel of gedeeltelijk is gelegen binnen de EHS.	Uit het Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro, door Nederland medeondertekend, vloeien inspanningsverplichtingen t.a.v. het behoud van gebieden van belang voor het behoud van biodiversiteit voort. Voor Utrecht worden deze gebieden momenteel op kaart gezet op basis van een optelling van ecologische kwaliteiten. Er komen twee categorieën: 'prioritair' en 'van belang'.	Nog in voorbereiding. Omdat het hier om slechts enkele speciale gebieden gaat (de "parels") kan deze kaart niet als vervanging van de natuurwaardering worden gebruikt en dient alleen ter aanvulling.	Nieuw, zal echter ook in reguliere RO-afweging betrokken gaan worden..	

POTENTIËLE WAARDEN				
Natuurdoelen (UNAT's) zoals vastgelegd in het Natuurbeheerplan . Abiotische omstandigheden voor bijzondere ecologische kwaliteiten .	Bij dit aspect is een deskundigenoordeel niet altijd te voorkomen omdat de criteria niet hard te krijgen zijn. Het is een zelfstandige afweging waarbij de actuele waarden, de potentiële waarden en de abiotische omstandigheden een plaats innemen. Deze weging kan alleen locatiespecifiek gemaakt worden op basis van basismateriaal op kaarten / in databases en aanvullend gericht veldonderzoek Noot: in de oudere natuurgebiedsplannen wordt bij de toewijzing van natuurdoeltypen gesuggereerd dat op basis van basiskaarten eenvoudig een doeltype toe te wijzen is. Dat is een onterechte suggestie omdat de basiskaarten die mate van detail helemaal niet hebben. Nu worden clusters van mogelijke doeltypen toegewezen waar op grond van de terreinsituatie uiteindelijk een keuze wordt gemaakt door DLG in overleg met de eigenaar.	Diverse kaarten met grondwater-bodem en andere gegevens. Uiteindelijk wordt gestreefd naar een kaart met daarop aangegeven waar de abiotische omstandigheden goed tot zeer goed zijn.	Verschillende kaarten met abiotische kwaliteiten die nu ook reeds voor reguliere plantoetsing gebruikt worden: watertoets, aardkundige waarden, stiltegebied etc. De komende jaren zullen deze kaarten aangevuld / steeds geactualiseerd worden.	

2. Aaneengeslotenheid en robuustheid

Toetsaspecten significantie	Toelichting	Informatiebron	Regulier RO of extra
Opsplitsing van een gebied Verkleining van een gebied	Beide begrippen staan voor het tegengaan van versnippering. Bestaande versnippering wordt nu bestreden met faunavoorzieningen, ecoducten, afsluiten van wegen en afbraak van gebouwen.	Kaart met (grote) natuureenheden (absoluut en relatief t.o.v. omgeving): nog te maken	Het toetsen op dit onderdeel is in principe gebruikelijk, ook als nee tenzij niet aan de orde is: ook versnippering van andere delen van het landelijk gebied is ongewenst.

3. Bijzondere soorten

Toetsaspecten significantie	Toelichting	Informatiebron	Regulier RO of extra
1. Flora- en faunawet (Ffw) Negatieve gevolgen voor beschermde soorten uit tabel 2 en 3 Ffw.	Dit zijn soorten die wettelijk zijn beschermd. Meer informatie via de website van LNV (www.minlnv.nl) en dan zoeken op beschermde soorten of kijk in de soortendatabse op de site).	- Gegevens van beschermde soorten kunnen worden opgevraagd bij de provinciale EcoDataBank via natuurinfo@provincie-utrecht.nl. Overigens kunnen alleen door de provincie zelf verzamelde gegevens worden geleverd (ivm auteursrechten derden). - Gegevens van beschermde soorten kunnen ook worden aangekocht bij het Natuurloket http://www.natuurloket.nl.	Regulier.
2. Bedreigde soorten van de Rode lijsten en Oranje lijsten Negatieve gevolgen voor bedreigde soorten uit de categorieën "bedreigd", "ernstig bedreigd" of "op het punt van verdwijnen" van de Rode en/of Oranje Lijsten.	Als uitwerking van het overheidsbeleid uit Taakstelling 8 van de rijksnota 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur' (2000) en de internationale verplichtingen zijn landelijke Rode lijsten van bedreigde en kwetsbare dieren en planten opgesteld. Daarbij is wettelijk vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en dat zij het onderzoek én werkzaamheden die nodig zijn voor de bescherming van deze Rode lijstsoorten dient te bevorderen. Analooq aan de methodiek en de intentie waarmee de Rode lijsten landelijk opgesteld zijn is in het provinciale Beleidsplan Natuur en Landschap opgenomen dat het provinciale soortenbeleid zich richt op in Utrecht bedreigde en kwetsbare soorten. De Oranje lijst voor fauna is door GS bekrachtigd is in 1997 en voor flora in 2001. Hierbij is bepaald dat de Oranje lijsten specifiek gebruikt zullen worden voor het toetsen van subsidieaanvragen en bij plantoetsing. In de Werkdocumenten Flora en Fauna zijn de oranjelijsten te vinden.	- Gegevens van bedreigde soorten kunnen worden opgevraagd bij de provinciale EcoDataBank via natuurinfo@provincie-utrecht.nl. Overigens kunnen alleen door de provincie zelf verzamelde gegevens worden geleverd (ivm auteursrechten derden). - Gegevens van bedreigde soorten (alleen Rode lijsten) kunnen ook worden aangekocht bij het Natuurloket http://www.natuurloket.nl.	Regulier (wordt doorgaans bij natuurtoetsen voor de Ffw meebeschouwd).

5. Essentiële verbindingen

Toetsaspecten significantie	Toelichting	Informatiebron	Regulier RO of extra	
1. Ecologische verbindingzones, Robuuste verbindingen, en ecoducten en faunapassages (<i>tussen</i> kerngebieden EHS). Door ingreep wordt een verbinding "ernstig belemmerd", dan wel kan niet meer gerealiseerd worden.	Ecologische verbindingzones hebben als doel om kerngebieden van de EHS met elkaar te verbinden en barrières als wegen passerbaar te maken voor flora en fauna. Rijk en provincie hebben hiertoe verschillende verbindingen aangewezen.	– Doelsoorten zoals genoemd in het "Werkdocument Ecologische Verbindingszones provincie Utrecht" (1993) en de natuurgebiedsplannen. – Doelsoorten zoals genoemd in het rijks- en provinciale beleid m.b.t. robuuste verbindingen. (Afsprakendocument LNV - Provincies van november 2003 en technische uitwerking in Handboek voor Robuuste verbindingen (Alterra) – Eisen verbindingzones per doelsoort zoals onder andere beschreven in modellen Alterra ("Tover"), op te vragen bij provincie of te beoordelen door Quick scan-toetsers.	Regulier.	
2. Foerageer- en migratieroutes (<i>binnen</i> kerngebieden EHS). Door een ingreep wordt een verbinding "ernstig belemmerd" dan wel kan niet meer gerealiseerd worden.	Dit zijn routes die binnen kerngebieden van de EHS liggen en die gebruikt worden door dieren om van rust- naar foerageer plaats te komen, seizoensmigratie e.d. Te denken valt aan bijvoorbeeld wildwissels of bomenlanen voor vleermuizen.	– Gegevens in provinciale EcoDataBank en Natuurloket. – Extra onderzoek of externe bronnen. Aanvullend onderzoek is nodig, afhankelijk van situatie en voorkomen van soorten in de buurt. Ter beoordeling aan Quick scan-toetsers.		

December 2007

Aanvullingen april 2010

1. Deze tabel passen we toe voor alle functies in of nabij de EHS (inclusief ecologische verbindingzones), dus NIET ALLEEN VOOR VERBLIJFSRECREATIE OP DE UTRECHTSE HEUVELRUG. Deze tabel is door GS toegezonden aan alle gemeenten op de Heuvelrug als bijlage bij een brief over verblijfsrecreatie. De tabel is ter kennis gebracht van Provinciale Staten maar niet door hen vastgesteld
2. Toetsaspect 3 onder actuele waarden (biodiversiteitsgebieden) is geschrapt vanwege het ontbreken van toegevoegde waarde en het leiden tot verwarrende informatie.
3. Indien u een papieren versie van deze tabel gebruikt dan kunt u uiteraard de linken naar informatie op onze website niet gebruiken. Via de zoekfunctie op de website of via het thema Natuur en landschap vindt u deze informatie ook..